

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 5 • ΜΑΪΟΣ 2001

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΜΗ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

σελ. 3-5

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ

Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστοδούλου

σελ. 6-9

ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΠΙΣΜΟΥ

Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ.κ. Γεροθέου

σελ. 10-12

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΕΚ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΣΤΗΝ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μιχαήλ Γ. Τρίτου

σελ. 13-16

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Α.Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητού Πανεπιστημίου

σελ. 17-21

ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΘΣΙΟ ΙΑΚΩΒΟ ΤΟΝ ΑΣΚΗΤΗ Ο ΠΑΤΗΡ ΣΕΡΓΙΟΣ ΤΟΥ Α. ΤΟΛΣΤΟΪ ΚΑΙ Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

Μιχαήλ Κ. Μαυράκη, Καθηγητού Πανεπιστημίου

σελ. 22-24

ΘΕΜΑΤΑ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

σελ. 25

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Αρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Τριανταφύλλου

σελ. 26

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

σελ. 27

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

σελ. 28-29

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

σελ. 30-31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ

Έργο του
Χρήστου Μποζόγρου
(Κλαδί - Καντήλι)

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Γωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 72.18.308, Fax: 72.18.336

Διεύθυνση Διαδικτύου της Έκκλησίας

<http://www.ecclesia.gr>

Ήλεκτρονική διεύθυνση:

e-mail: iera-synodos@ecclesia.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Υπό του Κλάδου Εκδόσεων
της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας της Έκκλησίας της Ελλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Αρχιμ. Αγαθάγγελος Χαραμαντίδης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ευάγγελος Δ. Θεοδώρου

Όμोट. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών
Τακτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας
των Επιστημών και των Τεχνών

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Ευάγγελος Π. Λέκκος

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Άριστομένης Ματσάγγας, Διδάκτωρ Παν/μίου

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Χρήστος Καραγιάννης, Μ.Τ.Η.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Άσκληπιοῦ 80, 114 71 Αθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: www.papanikolaou.gr

«Πολιτιστική παρακμή»

Τοῦ Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου

Ο Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος κατὰ τὴν εἰς πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ ἀρχιδιακόνου του καὶ νῦν πανοσ. ἀρχιμ. π. Διονυσίου Κατερίνα, ὁ ὁποῖος ἔχει καταστῆ γνωστὸς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς καλλιτέλαδο ἀηδὸνι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μίλησε γιὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν κληρικῶν στὸν πονεμένον σύγχρονον κόσμον. Ὁ πόνος τοῦ κόσμου αὐτοῦ προέρχεται, κατὰ τὶς ἐπισημάνσεις τοῦ Μακαριωτάτου, ἐκ τῶν πολλῶν κρουσμάτων τῆς εὐτελείας καὶ τῆς ὑποκρισίας· ἐκ τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς ἀλλοτριώσεως· ἐκ τῆς ἐλλείψεως βιοθεωρητικῶν ἀρχῶν· ἐκ τῆς κυριαρχίας τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Συνοψίζοντας ὁ Μακαριώτατος τὴν περιγραφὴν τῆς ὀδυνηρᾶς καταστάσεως τῆς κοινωνίας ὑπέμνησεν ὅτι μερικοὶ ὀμιλοῦν γιὰ «πολιτιστικὴν ἢ πολιτισμικὴν παρακμὴν».

Ἡ ὑπόμνησις τῆς φράσεως αὐτῆς κατακρίθηκε ἀπὸ μερικοῦς, δοθέντος ὅτι σήμερον βιώνομε μίαν πρωτοφανῆ πολιτιστικὴν ἔκρηξιν, ποὺ γίνεται αἰσθητὴ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, λ.χ. στὶς καταπληκτικὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης· στὴν καλπάζουσαν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνολογίας· στὴν προϊούσαν κατάκτησιν τοῦ διαστήματος· στὰ ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα τῆς πληροφορικῆς καὶ τῶν συνεχῶς ἐξελισσομένων πρὸς τὸ τελειότερον μέσων τῆς ἐπικοινωνίας· στὸν ποσοτικὸν πλοῦτον καὶ στὴν αἰσθητικὴν ἀναβάθμισιν τῶν ἐκδόσεων· στὰ δημιουργήματα τῶν

εἰκαστικῶν τεχνῶν· στὶς πληθυνόμενες αἴθουσες τῶν ἐκθέσεων· στὰ καλλιμάρμαρα μέγαρα μουσικῆς· στὸ πλῆθος τῶν θεάτρων· στὴν πύκνωσιν τῶν τάξεων τῶν νέων ἠθοποιῶν· στὶς φάλαγγες τῶν λαϊκῶν τραγουδιστῶν· στὰ διάφορα «φεστιβάλ» ποικίλου χρονικοῦ, ποσοτικοῦ καὶ ποιοτικοῦ βεληνεκοῦς· σὲ κεντρικοὺς καὶ περιφερειακοὺς πολιτιστικοὺς συλλόγους καὶ ἄλλους φορεῖς ἀναριθμῆτων πολιτιστικῶν δραστηριοτήτων καὶ ἐκδηλώσεων. Μέσα λοιπὸν εἰς μίαν τέτοιαν πολιτιστικὴν προσπάθειαν εἶναι δυνατὸν νὰ μιᾶμε γιὰ πολιτιστικὴν ἢ πολιτισμικὴν παρακμὴν; Ἀπάντησιν στὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶχαμε δώσει ἤδη πρὸ 17 καὶ πλέον ἐτῶν, ὅταν εἰς σειρὰν πολλῶν ἄρθρων στὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» (ἔτος 1983, ἀρ. 17-14 καὶ ἔτος 1984, ἀρ. 1-2) εἶχαμε ὀμιλήσει γιὰ τὴν «πολιτισμικὴν ὑποβάθμισιν», ἢ ὁποῖα συνυπάρχει μὲ τὴν «πολιτιστικὴν πλημμυρίδα».

Ἄλλὰ, γιὰ νὰ μὴ νομισθῆ ὅτι εἴμεθα προκατειλημμένοι καὶ ἀξιολογοῦμε τὴν πραγματικότητα ἀπὸ δῆθεν μονόπλευρη ἐκκλησιαστικὴν καὶ χριστιανικὴν σκοπιάν, ὡς ἐπιτραπῆ νὰ φέρωμε στὸν νοῦν τῶν ἐκλεκτῶν ἀναγνωστῶν μας τὶς αὐτονόητες ἢ περιττὰς ἀπαντήσεις στὶς ἐξῆς «ρητορικὰς ἐρωτήσεις», οἱ ὁποῖες περιλαμβάνονται σ' ἓνα ἐξαιρετικὸν ἄρθρον, ποὺ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πολιτιστικὰ 20οῦ αἰῶνα» δημοσιεύθηκε πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων ἀπὸ τὸν κ. Μάριον Πλωρίτην. Ὁ διακεκριμένος αὐτὸς συγγραφεὺς, ἀρθρογράφος

καὶ ρηξικέλευθος σκαπανεύς στοὺς τομεῖς τῆς θεωρίας καὶ κριτικῆς τοῦ θεάτρου καὶ τῆς μεταφράσεως θεατρικῶν ἔργων, ὁ ὁποῖος κάθε ἄλλο παρὰ προκατειλημμένους ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀπόψεων εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῆ, στὸ ἄρθρο του αὐτό, ἀφοῦ ὑπενθυμίζει μερικὰ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα καὶ ἀφοῦ ὀμιλεῖ γιὰ «τὴ Βαβέλ μὲ τὶς χίλιες γλῶσσες (κυριολεκτικὰ καὶ μεταφορικὰ) καὶ τὴ μηδαμινὴ συνεννόηση» διατυπώνει τὰ σχήματα τῶν ἐξῆς «ρητορικῶν ἐρωτήσεων»:

«ΚΑΙ οἱ ἄνθρωποι τοῦ 2000 πόσο εἶναι –οὐσιαστικὰ– εὐτυχέστεροι καὶ σοφότεροι;

»Μήπως ὁ “πυρετὸς” φέρνει φλόγωση καὶ μόλυνση καὶ παραλήρημα;

»Μήπως αὐτὸς ὁ καταγισμὸς ἐπικοινωνίας μὲ τὰ πάντα καὶ ἀπὸ παντοῦ, ἀφανίζει τὴν “κοινωνία”, τὴν ἐπαφή, μὲ τὰ λίγα καὶ οὐσιώδη;

»Μήπως αὐτὴ ἡ ταχύτατη γνώση ἀπειρῶν γεγονότων τῆς κάθε στιγμῆς (συχνά, παραποιημένων, γιὰ λόγους δημαγωγικούς, πολιτικούς, συμφεροντολογικούς) πνίγει τὴν πραγματικὴ γνώση γιὰ τὰ σταθερὰ καὶ τὰ γνήσια;

»Μήπως αὐτὸς ὁ βομβαρδισμὸς μὲ φύρδην μίγδην ἐνημέρωση γιὰ τὰ φοβερὰ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ πλαστὰ τῆς καθημερινότητος, ἀντὶ νὰ μᾶς κάνει μέτοχους καὶ συμπάσχοντες στὶς πραγματικὲς ὀδύνες, μᾶς καταντᾶ τελικὰ ἀπαθεῖς, ἀναίσθητους, “μυθριδάτες” γιὰ ὅλα;

»Μήπως ὁ πολιτισμικὸς κατακλυσμὸς θαμπώνει συχνὰ τὴν ὄραση καὶ τὴν κρίση, ἔτσι πὺ νὰ μὴν μπορούμε νὰ ξεχωρίσουμε τὸ στάρι ἀπὸ τοὺς τριβόλους καὶ τὶς παγίδες, τὸ σπουδαῖο ἀπὸ τὶς μόδες καὶ τοὺς “αἰσθητικούς” σνομπισμοὺς;

»Μήπως ἡ ὑπερπληθῶρα “πολιτισμικῶν” εἰσαγωγῶν κάθε φυράματος, στομώνει τὴ γό-

νη ἀγωγή μας στὸ σχολεῖο τῶν σημαντικῶν ξένων ἐπιτευγμάτων, καὶ μᾶς παρασύρει σὲ μαϊμουδισμοὺς ἀλλότριων σκουπιδιῶν;

»Μήπως ἀκόμα καὶ ἡ λύση τοῦ περιβόητου γλωσσικοῦ ζητήματος εὐτελιζέται –χάρη καὶ στὴν ἀπρόσφορη Παιδεία μας– σὲ μιὰν ἄλλη στρέβλωση τῆς γλώσσας μας καὶ τοῦ γλωσσικοῦ μας αἰσθήματος;

»Μήπως...».

Οἱ αὐτονόητες ἀπαντήσεις στὶς ἐρωτήσεις αὐτὲς καθιστοῦν φανερὲς μερικὲς ἀπὸ τὶς αἰτίες τοῦ πόνου, πὺ φωλιάζει στὶς σημερινὲς κοινωνίες. Ἄλλ’ ἂν θέλαμε κάπως πὺ θεωρητικὰ καὶ ὀλοκληρωτικὰ νὰ συνοψίσουμε τὰ γενεσιουργὰ αἷτια τῆς «πολιτισμικῆς παρακμῆς», θὰ λέγαμε τὰ ἐξῆς:

Ἡ ἀξιέπαινη σημερινὴ πολιτιστικὴ προσπάθεια, –ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως ἱκανοποιεῖ ἔμφυτες ἀξιολογικὲς προδιαθέσεις τῶν ἀνθρώπων, δημιουργεῖ ἄμιλλαν ἐπιδιώξεων, ἀναταράσσει λμνάζοντα πολιτιστικὰ ὕδατα, καλλιεργεῖ τὸ δημοκρατικὸν πολιτιστικὸν πνεῦμα ἐξοδελίζοντας τὸν πολιτιστικὸν «ἐλιτισμὸν», βοηθεῖ τὸν λαὸν νὰ οἰκειωθῆ γνήσια πολιτισμικὰ ἀγαθὰ, πὺ τοῦ κάνουν πὺ ἀνετη τὴν ζωὴν, ἀφυπνίζει τὴν πολιτισμικὴν αὐτοσυνειδησίαν καὶ ἀναπτύσσει τὴν «κριτικὴν τοῦ πολιτισμοῦ»– ἡ προσπάθεια, λέγομεν, αὐτὴ ἔχει τὶς ἀναφερθεῖσες καὶ ἄλλες πτυχὲς τῆς ὑποθαμμίσεως καὶ τῆς παρακμῆς ἔνεκα διαφόρων λόγων, οἱ κυριότεροι τῶν ὁποίων εἶναι οἱ ἐξῆς:

Οἱ πολιτιστικὲς ἐπιδιώξεις προδίδουν συνήθως ἀντίληψιν συρρικνώσεως τοῦ πολιτισμοῦ σὲ μερικὲς μόνον πτυχὲς του, ἀποκομμένες ἀπὸ τὸ ἑλληνορθόδοξον πολιτισμικὸν Ὅλον. Ἡ πολιτιστικὴ προσπάθεια πάσχοντας ἀπὸ ἀξιολογικὸν δαλτωνισμὸν καὶ διαπράττοντας τὸ σφάλμα «*pars pro toto*» (=τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου), στρέφεται μονομερῶς πρὸς ἓναν ἢ πρὸς ἐλαχίστους ἐκ τῶν

πολιτισμικών τομέων ή υποτομέων και παραθεωρεί πλήθος πολιτισμικών αξιών, που ανταποκρίνονται σε *πλήθος άνικανοποίητων* ιδιαίτερων υπαρκσιακών αναγκών του ανθρώπου.

Οι διάφορες πολιτισμικές εκφάνσεις δέν οργανώνονται κατά τρόπον σύστοιχον προς την ιεραρχικήν διαβάθμισιν και κλιμάκωσιν τών αξιών, που πραγματώνονται εις αυτές, και δέν παρουσιάζουν —ύπο την ένοποιόν δύναμιν τής Θρησκείας— άρμονικήν συνανάπτυξιν. Έτσι αναπτύσσεται υπερτροφικώς ως είδος πολιτισμικού νεοπλάσματος (καρκίνος) ένας τομεύς του πολιτισμού εις βάρος τών άλλων και συχνά προβάλλεται τó «*χειρόν*» αντί του «*κρείττονος*».

Άκόμη και έντός ένός και του ίδιου πολιτισμικού τομέως επιδιώκεται μονομερής ή υπερτροφική ανάπτυξις και όχι ισόρροπη κατανομή τών επί μέρους ενδιαφερόντων. Έτσι λ.χ. στόν καλλιτεχνικόν τομέα προμοδοτούνται όχι ή ύψηλή θεατρική τέχνη, αλλά τó κατωτέρας ποιότητος δημαγωγικόν θέατρον· όχι οι καλλιτεχνικές μορφές, που οδηγούν εις περισυλλογήν και αυτοστοχασμόν, αλλά τά θορυβώδη υπερθεάματα· όχι ή σοβαρά μουσική, αλλά ό μεταπρατικός μουσικός «*λαϊκισμός*» κ.ο.κ.

Έσχάτως γίνεται πολύς λόγος για την χυδαιότητα έμφανίσεων, κινήσεων και χειρονομιών και για την πέραν τής άνεκτής —έλευθερόστομης κοινωνικοπολιτιστικής σάτυρας— αισχράν βωμολοχίαν, οι όποιες ρυπαίνουν πολλές από τις «*πολιτιστικές*» και «*καλλιτεχνικές έκδηλώσεις*».

Άληθινά, προκαλεί μελαγχολίαν τó γεγονός ότι, όπως τονίσθηκε στό παρελθόν εις άρθρον τής «*Έλευθεροτυπίας*», έχουν διατεθη από τις κρατικές πιστώσεις δεκάδες εκατομμυρίων, για να χρηματοδοτηθούν όχι μόνον έκλεκτής ποιότητος πολιτιστικές έκδηλώσεις, αλλά και ύποπροϊόντα τής «*κουλ-*

τούρας», όπως και έλληνικές κινηματογραφικές ταινίες, οι όποιες στό «*φεστιβάλ*» τής Θεσσαλονίκης παρουσίασαν έναργή έποπτική μαθήματα πορνείας, αίμομιξίας, όμοφυλοφιλίας, βίας, κλοπές, φόνους, διαρρήξεις, «*λουλάδες*» και «*τεκέδες*». Όπως τόνισε στό άρθρον αυτό ό κ. Ν. Ζακόπουλος, πρόκειται για «*ταινίες αηδιέστατες, άδικαίωτες και άδικαιολόγητες*», οι όποιες άπευθύνονται «*στό κάτω από τόν όμφαλό ένστικτα*», με «*άρνητικά πληθωρική, αλλά άναιτιολόγητη και άδικαίωτη παρουσία σεξουαλικών σκηνών που έγγίζουν τά όρια τής πορνογραφικής παρουσίας για προφανείς έμπορικούς λόγους, που καταλήγει να είναι αυτοσκοπός*».

Στήν ίδια έφημερίδα και ό όχι συντηρητικός καθηγητής κ. Β. Φίλιας έχει άξιειπαίνως καταγγείλει με ρωμαλέαν γλώσσαν «*τόν πολιτιστικόν έρπητα*», τó «*είδος τής κουλτούρας που άποτελεί τó αντίστοιχο τών σκληρών πορνό*», «*τό έκχυδαϊστικόν αισθησιακόν μασίγωμα*», τά «*άσπόνδυλα πολιτιστικά μαλάκια, που άποχανώνουν, ύγροποιούν και διαλύουν, την νεολαίαν*», τούς «*ήδονολατρικούς ήμίθεους τής σαπίλας, τούς κήρυκες τής άνευθυνότητας*» (έφημ. «*Έλευθεροτυπία*», 14 Όκτ. και 27 Αυγ. 1983).

Άν αυτά καταγγέλλονταν πρό 18 έτών, τί θα λεγόταν σχετικώς από τούς ίδιους σήμερα, άφοϋ ή κατάσταση έχει γίνει πολύ χειρότερη και μάλιστα με αυτήν την τηλεόρασιν; Ίδου γιατί οι ύγιως σκεπτόμενοι αισθάνονται πόνον για την «*πολιτισμικήν παρακμήν*». Ίδου γιατί ό ιερός κλήρος καλείται να άπαλύνη τόν πόνον αυτόν άγωνιζόμενος για την έξυγίανσιν τής πολιτισμικής άτμοσφαιρας. Άλλά πώς θα πράξη αυτό; Άς έπιτραπή σε έπόμενον άρθρον μας να παρουσιάσωμεν μερικές δεοντολογικές σκέψεις για την πολιτιστικήν διάστασιν του πομπαντικού έργου τών ιερέων.

ΘΕΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

'Αρχιερατική Τελετουργία

Τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ Πάσης 'Ελλάδος κ.κ. Χριστοδούλου

Αρκετὲς φορές, ὡσάκις χοροστατοῦμε ἢ λειτουργοῦμε, μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε βασικὲς ἐλλείψεις πού ἔχουν ὀρισμένοι ἱερεῖς μας στὸν τελετουργικὸ τομέα. Γιὰ τὴν κάλυψη τῆς ἐλλείψεως αὐτῆς συγγράψαμε τὴν «*Τάξιν τοῦ Μεγάλου καὶ Πανηγυρικοῦ 'Εσπερινοῦ καὶ τοῦ 'Ορθρου τῶν Κυριακῶν χοροστατοῦντος 'Αρχιερέως καὶ τῆς Θ. Λειτουργίας τῶν Κυριακῶν ἱερουργοῦντος 'Αρχιερέως*» (ἔκδοσις 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς, 'Αθήνα 2000). Στὸ ἄρθρο αὐτὸ θὰ ὑπενθυμίσω βασικὰ πράγματα, πού πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅταν πρόκειται 'Αρχιερεὺς νὰ ἔλθει στὴν ἐκκλησία σας εἴτε γιὰ νὰ χοροστατήσει (σὲ 'Εσπερινό), εἴτε γιὰ νὰ λειτουργήσει.

1. Κατ' ἀρχὴν, θὰ πρέπει νὰ φροντίσετε νὰ προμηθευτεῖτε κεριὰ ἀπὸ καθαρὸ κερὶ γιὰ τὰ δικηροτρικηρα. Καλὸν εἶναι νὰ ὑπάρχουν καὶ στὸ Ναὸ σας κατάλληλα, μεγάλων διαστάσεων, καθαρὰ κεριὰ, πού νὰ μὴ στάζουν, οὔτε νὰ σπάζουν. Τέτοια κεριὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖτε καὶ στὴν 'Αγία Τράπεζα.

2. 'Επίσης, ἀπαραίτητα εἶναι δύο στρογγυλὰ τεμάχια ὑφάσματος πού τοποθετοῦνται ἐπάνω στὴν 'Αγία Τράπεζα γιὰ τὰ δικηροτρικηρα καὶ ἄλλο ἓνα στὶς διαστάσεις τοῦ Εὐαγγελίου, πού χρησιμοποιεῖται κατὰ τὸν Τρισάγιον ὕμνο.

3. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ 'Αρχιερέως θὰ πρέπει νὰ ἐλέγξετε, ἂν ὁ 'Ιεροψάλτης ἢ ὁ 'Αναγνώστης γνωρίζουν πῶς θὰ ἀπαγγείλουν τὸ «*Κέλευσον...*». Λεπτομερὲς περιγραφή τόσο

γιὰ τὸν 'Εσπερινό, ὅσο καὶ γιὰ τὸν 'Ορθρο ὑπάρχει στὴν «*Τάξιν...*» (σελ. 10-18 καὶ 35).

4. Κατὰ τὴν ἀφίξη τοῦ 'Αρχιερέως, οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι τὸν ἀναμένουν στὰ προπύλαια, τὸν ὑποδέχονται, τῶν κωδῶνων κρουομένων, τὸν ἐνδύουν μὲ τὸν μανδύαν καὶ ὁ πρῶτος τῆ τάξει τοῦ ἐγχειρίζει τὴν πατερίτσα. Σ' αὐτὸν ὁ 'Αρχιερεὺς παραδίδει τὸν ράβδον του.

5. Οἱ ἱεροψάλτες κανονίζουν νὰ διαβάσουν τὸ Συναξάριον τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν στιγμή τῆς εἰσόδου τοῦ 'Αρχιερέως στὸ Ναὸ τὸ πρῶτ'. Στὸν 'Εσπερινὸ δὲν λέγουν τίποτε.

6. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ 'Αρχιερέως τοῦ προσφέρονται ἐντὸς δίσκου ἀπὸ ἓνα παιδὶ τοῦ 'Ιεροῦ δύο κεριὰ γιὰ νὰ τὰ ἀνάψει στὸ μανουάλι καὶ νὰ προσκυνήσει τὴν ἱ. εἰκόνα.

7. Τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη...*» λέγεται ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ, μόλις ὁ 'Αρχιερεὺς φθάσας στὸν Σωλέα ἄρχεται τῆς εὐλογίας. 'Οχι καθ' ὄν χρόνον κινεῖται ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ πρὸς τὸν Σωλέα. 'Εὰν ὑπάρχουν πολλοὶ ἱερεῖς διὰ νὰ λάβουν «*Καιρόν*», τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη...*» ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ ἀριστερὸς χορὸς.

8. Μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸν Σωλέα, ὁ 'Αρχιερεὺς ἀνέρχεται στὸ Θρόνο καὶ ἀκολουθεῖ ἡ λήψη «*Καιροῦ*» ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ διακόνων πού πρόκειται νὰ ἱεουργήσουν. 'Εδῶ γίνεται ἀταξία. Τὸ ὀρθὸν εἶναι ὅτι προσέρχονται ἀνὰ δύο, ἓνας ἱερεὺς (ὁ πρῶτος τῆ τάξει) καὶ ἓνας διάκονος (ὁ πρῶτος) στὰ ἀριστερά του. Ταυτοχρόνως, κάνουν μετάνοια καὶ μὲ τὴν σειρά του πρῶτα ὁ ἱερεὺς ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ 'Αρχιερέως

καὶ ἐπιστρέφει στὴ θέση του, χωρὶς νὰ ἀποχωρεῖ. Ἀκολουθεῖ ὁ διάκονος πὺ κάνει τὸ ἴδιο καὶ ἐπιστρέφει στὴ θέση του. Καὶ οἱ δύο μαζὶ πάλι κάνουν μίαν μετάνοιαν, σχῆμα καὶ ἀπέρχονται. Ἡ ἴδια τάξη ἀκολουθεῖται ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐπομένους.

9. Μετὰ τὴ λήψη τοῦ «Καιροῦ» ἐνδύονται οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι. Ποτὲ πρὶν ἀπὸ αὐτήν. Πάντως στὸν Ἑσπερινὸ ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων, εὐθὺς ὡς πάρει «Καιρόν», εἰσέρχεται στὸ Ἅγιον Βῆμα καὶ ἀμέσως περιβάλλεται ἐπιτραχήλιον καὶ λέγει «*Εὐλογητός...*» χωρὶς χρονοτριβήν.

10. Πρὸ τῶν Αἴνων (τὸ πρῶτῳ) καὶ πρὸ τῶν Κεκραγαριῶν (στὸν Ἑσπερινὸ) λέγεται τὸ «*Κέλευσον...*» ὑπὸ δύο δομειστίχων. Λεπτομέρειες ἀναγράφονται στὴν «*Τάξιν...*». Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς δίδει τὴν εὐλογία (δηλ. κελεύει) στὸν δεξιὸ ἱεροψάλτη, ὁ ὁποῖος ποιεῖ σχῆμα, ἀποδεχόμενος τὴν εὐλογία. Πολλοὶ ἱεροψάλτες δὲν ἔχουν τὸν νοῦν τους στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ δὲν ἀνταποκρίνονται ὅπως πρέπει στὴ χειρονομία αὐτὴ τοῦ Ἀρχιερέως.

11. Κατὰ τὴν λήψη «Καιροῦ» ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα κλείνει ἡ Ὠραία Πύλη, ἡ ὁποία ἀνοίγεται στὸ «*Καὶ νῦν... τῆς εὐσπλαχνίας...*» ἀπὸ τὸν πίσω ἀπὸ αὐτὴν ἰστάμενο διακριτικὰ ἱερέα, πὺ προσέχει ὥστε νὰ τὴν ἀνοίξει στὴν κατάλληλη στιγμή. Ὅταν πρόκειται νὰ συλλειτουργήσουν πλείονες Ἀρχιερεῖς, ἡ θύρα δὲν κλείεται.

12. Μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ Ἀρχιερέως στὸ Ἅγιον Βῆμα ἀρχίζει ἡ διαδικασία τῆς ἐνδύσεώς του. Τὰ ἄμφιά του εἶναι ἀπὸ πρὶν ἀπλωμένα στὴν Ἁγία Τράπεζα. Δύο διάκονοι ἐκατέρωθεν τὸν βοηθοῦν νὰ ἐνδυθῆ, ἀπαγγέλ-

Ἀπὸ τὴν Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία τὴν Α' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, τῆς Ὁρθοδοξίας, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου (19.3.2000)

λοντες τοὺς στίχους ὁ δεξιὰ ἰστάμενος καὶ τὸ «*πάντοτε νῦν καὶ ἀεῖ...*» ὁ ἀριστερά.

13. Ἡ ὥρα τῆς προσκομιδῆς γιὰ τὸν Ἀρχιερέα εἶναι στὸ «*Χερουβικόν*». Ὁ πρῶτος ἱερεὺς ἔχει ἐτοιμάσει τὶς μερίδες κλπ. χωρὶς νὰ μνημονεύσει ὀνόματα, πλὴν τοῦ Ἀρχιερέως. Πρὶν ἀπὸ τὴν Προσκομιδὴ ὁ Ἀρχιερεὺς νίπτει τὰς χεῖρας του κατενώπιον τοῦ λαοῦ. Τὸ χερνιβόξεστον εἶναι ἀπαραίτητο σὲ κάθε ἐκκλησία. Πρέπει νὰ εἶναι εὐπρεπὲς καὶ καθαρὸ.

14. Ψαλλομένης τῆς Δοξολογίας, ὁ Ἀρχιερεὺς ἴσταται ἐνδεδυμένος πρὸ τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς γιὰ τὴν ἀπόλυση τοῦ Ὁρθρου, οἱ δὲ ἱερεῖς τὴν κυκλώνουν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῶν. Καὶ ἐδῶ ἐπικρατεῖ ἀταξία. Ὁ καθένας κάθεται ὅπου θέλει. Δὲν εἶναι ἔτσι. Καθένας ἔχει τὴ θέση του εἴτε κατὰ τὰ πρεσβεῖα, εἴτε κατὰ τὸ ὄφρικο πὺ ἔχει, ὅταν συλλειτουργοῦν πολλοὶ ἢ παρεδρεύουν στὸ θυσιαστήριον. Οἱ διάκονοι λέγουν τὴν *Ἐκτενῆ* καὶ τὰ *Πληρωτικά*.

15. Κατὰ τὴν Δοξολογία ὁ Ἀρχιδιάκονος θυμιάζει ἐντὸς τοῦ Βήματος καὶ ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη. Πρόκειται γιὰ τὸ θυμίαμα πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς Θ. Λειτουργίας.

16. Περὶ τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας, ὅταν ἔχει τελειώσει ἡ ἀπόλυση, γίνεται ἡ ἔξοδος

πρὸς τὸ θρόνο. Προηγούνται οἱ διάκονοι καὶ ἐκ τῶν ἱερέων οἱ τελευταῖοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἔπονται οἱ ἀνώτεροί των. Ἔπονται οἱ δύο διάκονοι ποὺ συνοδεύουν τὸν Ἀρχιερέα καὶ ὁ ἴδιος. Ἐξερχόμενοι οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι παρατάσσονται κατὰ τὴν σειρὰν τοὺς ἐκατέρωθεν τοῦ Θρόνου. Ἐκεῖ λαμβάνουν καὶ πάλιν εὐλογίαν ἐν ὄψει τῆς Θ. Λειτουργίας, προσερχόμενοι κατὰ σειρὰν καὶ ἀσπαζόμενοι ἀσκεπεῖς τὸ χέρι τοῦ Ἀρχιερέως, εἰς τὸ «*Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι...*». Ἐπιστρέφει ἕκαστος σὴν οἰκεία θέσιν. Λεγομένου τοῦ «*Σήμερον σωτηρία...*» ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων καὶ ὁ πρῶτος τῶν διακόνων ἔρχονται πρὸ τοῦ Θρόνου καὶ ποιοῦν σχῆμα, ἀπερχόμενοι ὁ μὲν στὸ Ἅγιον Βῆμα, ὁ δὲ πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά της, ἀπὸ ὅπου θὰ ἐκφωνήσῃ τὰ *Εἰρηνικά*. Μετὰ καὶ τὴν ἐκφώνησιν, ἀμφότεροι, ἱερεὺς καὶ διάκονος, στρεφόμενοι ποιοῦν σχῆμα πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ὁ διάκονος ἐπιστρέφει εἰς τὴν θέσιν του παρὰ τὸν θρόνον.

17. Ψαλλομένου τοῦ δευτέρου *Ἀντιφώνου* ὁ δεύτερος ἱερεὺς καὶ ὁ δεύτερος διάκονος ποιοῦν ταυτοχρόνως σχῆμα καὶ ἀπέρχονται, ὁ μὲν στὸ Ἅγιον Βῆμα, ὁ δὲ πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης.

18. Ψαλλομένου τοῦ τρίτου *Ἀντιφώνου* οἱ ἐναπομείναντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι ποιήσαντες σχῆμα ἀνὰ δύο ἀπέρχονται στὸ Ἅγιον Βῆμα καὶ εἷς διάκονος παραμένει πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης.

19. Κατὰ τὴν Εἴσοδον ὁ μὲν κρατῶν τὸ Ἰ. Εὐαγγέλιον διάκονος τὸ προσάγει πρὸς τὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ Σωλέα ἱστάμενον Ἀρχιερέα λέγων «*Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν Ἁγίαν Εἴσοδον*», οἱ δὲ ἱερεῖς παρατάσσονται ἐκατέρωθεν αὐτοῦ κατὰ τὴν τάξιν. Τὸ *Εἰσοδικὸν* ψάλλεται κατὰ βάσιν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ἀλλὰ συμπάλλουν καὶ οἱ ἱερεῖς.

20. Στὸ Ἅγιον Βῆμα εἰσέρχεται πρῶτος ὁ Ἀρχιερεὺς παραδίδων τὰ δικηροτρίκηρα στοὺς διακόνους καὶ τὸν ἀκολουθοῦν οἱ ἱερεῖς καταλαμβάνοντες γύρω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζα τὴς θέσεις των.

21. Ὅλοι μαζὶ ψάλλουν τὸ Ἀπολυτίκιον καὶ τὸ *Κοντάκιον*, προεξάρχοντας τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος θυμῷ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βήματος. Τὸ θυμίαμα δέον νὰ ρίπτει εἰς τὸ θυμιατὸν ὁ Ἀρχιερεὺς. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ ἱερεὺς, ὅταν λειτουργεῖ.

22. Ὅλοι μαζὶ, ἐπίσης, ψάλλουν τὸν *Τρισάγιον Ὑμνον*, ἐνῶ τὸ τοῦ «*Βήματος*» λέγουν οἱ γνωρίζοντες. Ἄλλως καλεῖται ἐγκαίρως ἕνας τῶν ἱεροψαλτῶν.

23. Ἐν ὄψει τοῦ «*Κύριε, Κύριε...*» δύο διάκονοι ἢ δύο ἀναγνώστες λαμβάνουν τὰ δικηροτρίκηρα καὶ ἐξέρχονται στὸν Σωλέα. Τὰ παραδίδουν στὸν ἐξερχόμενον Ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος, μὲ τάξιν, ὅταν ὀλοκληρώσῃ καὶ τὸ τρίτον «*Κύριε, Κύριε...*», τὰ παραδίδει πάλιν στοὺς δύο αὐτοὺς. Ἐὰν τὰ κερὰ ἔχουν καεῖ, ἐπιβάλλεται ἡ ἀντικατάστασις των μὲ ἄλλα.

24. Ἀκολουθῶς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μεταβαίνει στὸ Σύνθρονον, πίσω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ λαμβάνουν τὴς θέσεις των οἱ ἱερεῖς. Ἀπὸ ἐκεῖ λέγονται τὰ «*Κύριε σῶσον...*» καὶ ἡ *Φῆμη*, τὴν ὁποία ἐπαναλαμβάνει ὁ δεξιὸς χορὸς.

25. Τὸν «*Ἀπόστολον*» ἀπαγγέλλει στὸν Σωλέα ὁ Ἀναγνώστης μὲ μέτωπον πρὸς τὸν λαόν, παραλαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἀρχιερέως. Στὸν ἴδιο τὸν παραδίδει μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐμμελοῦς ἀπαγγελίας. Συνιστᾶται στοὺς ἱεροψάλτες νὰ ἀπαγγέλλουν ἐμμελῶς τὸ Ἀποστολικὸν κείμενον, μὲ νόημα καὶ μὲ τήρησιν τῶν σημείων στίξεως, γιὰ νὰ κατανοοῦν οἱ πιστοὶ τὴν ἔννοια.

26. Τὸ Εὐαγγέλιον λέγει ὁ διάκονος ἀπὸ τοῦ Ἄμβωνος. Τὸ παραλαμβάνει ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα καὶ τὸ ἀπαγγέλλει καὶ αὐτὸς χωρὶς λάθην καὶ χωρὶς ἐξεζητημένες μουσικὰς γραμμὰς. Μετὰ τὸ πέρας, ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ τὸν εὐαγγελιστὴν μὲ τὸ «*Εἰρήνη σοι τῷ εὐαγγελιζομένῳ*», ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς ποιεῖ σχῆμα καὶ κατέρχεται τοῦ Ἄμβωνος, εἰσοδεύει μὲ τὸ Εὐαγγέλιον τὸν Ναὸν καὶ φθάσας πρὸ τῆς Ὁραίας πύλης προσφέρει τοῦτο

πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, κατὰ τρόπον, ὥστε ἡ εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως (ἂν εἶναι ἡμέρα Κυριακὴ) νὰ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν λαόν.

27. Ἐπονται τὰ *Κατηχούμενα* καὶ οἱ *αἰτήσεις τῶν Πιστῶν*. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ παραλείπεται.

28. Μετὰ τὸ «*Οὐδεὶς ἄγιος...*» ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει κῆμα τὸ «*Οἱ τὰ Χερουβεὶμ...*» καὶ ὁ ἀΐ διάκονος τὸ τέλος «*Ταῖς ἀγγελικαῖς...*». Τοῦτο ἐπαναλαμβάνουν οἱ β' καὶ γ' ἱερεῖς, καθὼς καὶ ἀντιστοίχως τὸ τέλος οἱ β' καὶ γ' διάκονοι.

29. Πρὸ τῆς συγχωρήσεως ὁ Ἀρχιερεὺς νίπτει τὰς χεῖρας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν.

30. Κατὰ τὴν *Μ. Εἴσοδον* οἱ ἱερεῖς κρατοῦν τὰ σύμβολα τοῦ πάθους, δηλ. Σταυρὸν ἢ λόγχην.

31. Ὁ ἀσπασμὸς μεταξὺ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων εἰς τὸ «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους...*» πολλάκις εἶναι παρωδία ἀσπασμοῦ. Πρόκειται δηλ. γιὰ μία μηχανικὴ κίνηση ἀσπασμοῦ τῶν ὤμων ἐκατέρωθεν, ἐνῶ ὁ ἀσπασμὸς προϋποθέτει συνάντησιν τῶν δύο προσώπων, φίλημα εἰς τὶς παρειὰς τρεῖς φορές καὶ εὐλαβικὸν ἀμοιβαῖον χειροφίλημα. Εὐλαβὴς εἶναι καὶ ἡ συνθήκη νὰ ἀσπάζονται οἱ ἱερεῖς τὸ ἐγκόλπιον τοῦ Ἀρχιερέως. Μὲ τὴν ἰδίαν τάξιν ἀπονέμουν τὸν ἀσπασμὸν καὶ μεταξὺ των οἱ ἱερεῖς ἐντὸς τοῦ Βήματος καὶ οἱ διάκονοι εἰς τὸν Σωλέα.

32. Τὶς ἐκφωνήσεις κατανέμει μεταξὺ τῶν συλλειτουργῶν ὁ Ἀρχιερεὺς μὲ κίνησιν τῆς εὐλογούσης δεξιᾶς χειρὸς του. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται οἱ συλλειτουργοὶ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν των εἰς τὸν προεξάρχοντα Ἀρχιερέα, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνονται ἐγκαίρως τὴν χειρονομίαν του.

33. Μετὰ τὸ «*Ἐξαιρέτως...*» ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ μὲ τὸ θυμιατὸν θυμιάσει τοὺς συλλειτουργοὺς του, παραδίδει τοῦτο εἰς τὸν Ἀρχιδιάκονον, ὁ ὁποῖος θυμιᾷ τρὶς τὸν Ἀρχιερέα εὐλογοῦντα αὐτὸν καὶ μεταβαίνει πίσω ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν μνημονεύων τῶν ὀνομά-

των κεκοιμημένων. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συλλειτουργοῦντες ἱερεῖς.

34. Λειτουργοῦντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀπαγγέλλονται τὰ *Δίπτυχα* ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδιακόου ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης.

35. Μετὰ τὸ «*Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις*» κλείεται ἡ Ὁραία Πύλη. Δὲν κλείεται κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πεντηκοσταρίου.

36. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι προσερχόμενοι εἰς τὴν Θ. Μετάληψιν λέγουν χαμηλοφώνως τὰ οἰκεῖα λόγια καὶ τὸ ὄνομά των εὐκρινῶς, ὥστε νὰ τὸ ἐπαναλάβει ὁ Ἀρχιερεὺς. Μετὰ τὴν Μετάληψιν τοῦ ἁγίου αἵματος ἅπαξ, οἱ κοινωνήσαντες ἀσπάζονται τὸ Ἅγιον Ποτήριον καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως.

37. Τὴν εὐχαριστήριον εὐχὴν ἀπαγγέλλει ὁ Ἀρχιερεὺς χαμηλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συλλειτουργῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν πρέπει νὰ ἀπομακρύνονται τῆς Ἀγίας Τραπέζης πρὶν ὀλοκληρωθεῖ ἡ διαδικασία τῆς Θ. Κοινωνίας.

38. Τὴν Θ. Κοινωνίαν δίδει εἰς τοὺς πιστοὺς ὁ Ἀρχιερεὺς. Κοινωνοῦν ὅλοι οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, χωρὶς νὰ παραπέμπονται εἰς τὶς πλαϊνὰς θύρας. Ὁ τρόπος τῆς Μεταλήψεως πρέπει νὰ διδάσκεται ἀπὸ τὸν ἱερέα εἰς τοὺς ἐνορίτας του. Πολλοὶ δὲν γνωρίζουν πῶς νὰ προσέλθουν.

39. Μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν, ὁ Ἀρχιερεὺς διανέμει ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης τὸ ἀντίδωρον. Οἱ πιστοὶ προσέρχονται μὲ εὐπρέπειαν ἀπὸ τὶς πλαϊνὰς θύρας καὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν κεντρικὴν. Τὸ ἀντίδωρον πρέπει νὰ κόπτεται εἰς μεγάλο σχῆμα καὶ ὄχι πολὺ μικρόν. Κατ' ἐξαιρέσιν τὸ ἀντίδωρον προσφέρεται ἀπὸ τὸ παγκάρι. Πρέπει οἱ πιστοὶ νὰ συνηθίσουν νὰ τὸ λαμβάνουν διὰ χειρὸς τοῦ λειτουργοῦ καὶ ὡς εὐλογίαν. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται νὰ διδαχθῶν τὴν σημασίαν του.

Σὰς γράψαμε ὅ,τι εἶναι χρήσιμο καὶ πρέπει νὰ τηρεῖται κατὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν Θ. Λειτουργίαν ἀπὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὄχι ἀπὸ ματαιότητα. Ἡ τάξις στὴν Ἐκκλησία εἶναι μέρος τῆς Θ. Λατρείας καὶ καλλιεργεῖ τὴν ὁμοιομορφία καὶ τὴν εὐταξία.

Βασικά σημεία διαφορᾶς μεταξύ 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ Παπισμοῦ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ 'Αγίου Βλασίου κ. 'Ιεροθέου

1. Οἱ 'Επίσκοποι τῆς Παλαιᾶς Ρώμης, παρὰ τὶς μικρῆς καὶ μὴ οὐσιαστικῆς διαφορῆς, εἶχαν πάντοτε κοινωρία μὲ τοὺς 'Επισκόπους τῆς Νέας Ρώμης καὶ τῆς 'Ανατολῆς μέχρι τὸ 1009-1014, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ κατέλαβαν τὸ θρόνο τῆς Παλαιᾶς Ρώμης οἱ Φράγκοι 'Επίσκοποι. Μέχρι τὸ 1009 οἱ Πάπες τῆς Ρώμης καὶ οἱ Πατριάρχες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦσαν ἐνωμένοι στὸν κοινὸ ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Φράγκων 'Ηγεμόνων καὶ 'Επισκόπων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ καιροὺς αἰρετικῶν.

2. Οἱ Φράγκοι στὴν Σύνοδο τῆς Φραγκφούρτης τὸ 794 κατεδίκασαν τὶς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὴν τιμητικὴ προσκύνηση τῶν ἱερῶν εἰκόνων. 'Επίσης, τὸ 809 οἱ Φράγκοι εἰσήγαγαν στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ Filioque, τὴν διδασκαλίαν δηλαδὴ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ 'Αγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ

Υἱοῦ. Αὐτὴν τὴν εἰσαγωγὴν κατεδίκασε τότε καὶ ὁ ὀρθόδοξος Πάπας τῆς Ρώμης. Στὴν Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου, στὴν ὁποία συμμετεῖχαν καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ὀρθοδόξου Πάπα τῆς Ρώμης, κατεδίκασαν ὅσους εἶχαν καταδικάσει τὶς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ὅσους προσέθεσαν στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ Filioque. Ὅμως, γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Φράγκος Πάπας Σέργιος Δ' τὸ 1009 στὴν ἐνθρονιστήρια ἐπιστολὴν του προσέθεσε στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ Filioque καὶ ὁ Πάπας Βενέδικτος Η' εἰσήγαγε τὸ Πιστεύω μὲ τὸ Filioque στὴν λατρεία τῆς 'Εκκλη-

σίας, ὅποτε ὁ Πάπας διεγράφη ἀπὸ τὰ δίπτυχα τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

3. Ἡ βασικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ τοῦ Παπισμοῦ εὐρίσκεται στὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἀκτίστου οὐσίας καὶ ἀκτίστου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ οἱ 'Ορθόδοξοι πιστεύουμε ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ἀκτιστὴ οὐσία καὶ ἀκτιστὴ ἐνέργεια καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἔρχεται σὲ κοινωρία μὲ τὴν κτίση καὶ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἀκτιστὴ ἐνέργειάν Του, ἐν τούτοις οἱ Παπικοὶ πιστεύουν ὅτι στὸν Θεὸ ἡ ἀκτιστὴ οὐσία

ταυτίζεται μὲ τὴν ἀκτιστὴ ἐνέργειάν Του (actus purus) καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴν κτίση καὶ τὸν ἄνθρωπο διὰ τῶν κτιστῶν ἐνεργειῶν Του, δηλαδὴ ἰσχυρίζονται ὅτι στὸν Θεὸ ὑπάρχουν καὶ κτιστὲς ἐνέργειες. Ὅποτε ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἀγιάζεται ὁ ἄνθρωπος, θεωρεῖται ὡς κτιστὴ ἐνέργεια. Ἄλλὰ ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ ἀγιασθῇ.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν βασικὴν διδασκαλίαν προέρχεται ἡ διδασκαλίαν περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ 'Αγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, τὸ καθαρτήριο πῦρ, τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα κλπ.

4. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θεμελιώδη διαφορὰν μεταξὺ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ τοῦ Παπισμοῦ στὸ θέμα τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας στὸν Θεὸ, ὑπάρχουν ἄλλες μεγάλες διαφορῆς, πού ἐγίναν κατὰ καιροὺς ἀντικείμενα θεολογικῶν διαλόγων, ἦτοι:

– τὸ Filioque, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μειώνεται ἡ μοναρχία τοῦ Πατρὸς, νὰ καταργεῖται ἡ

Ἡ βασικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ τοῦ Παπισμοῦ εὐρίσκεται στὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἀκτίστου οὐσίας καὶ ἀκτίστου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν βασικὴν διδασκαλίαν προέρχεται ἡ διδασκαλίαν περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ 'Αγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, τὸ καθαρτήριο πῦρ, τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα κλπ.

τέλεια ισότητα τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, νὰ μειώνεται ὁ Υἱὸς κατὰ τὴν ιδιότητά Του νὰ γεννᾷ, ἐὰν ὑπάρχει ἐνότητα μεταξύ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, νὰ ὑποτιμᾶται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς μὴ ἰσοδύναμο καὶ ὁμόδοξο μὲ τὰ ἄλλα πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀφοῦ παρουσιάζεται ὡσεὶ «πρόσωπον στείρον»·

– ἡ χρησιμοποίηση ἀζύμου ἄρτου στὴν θεία Εὐχαριστία, ποὺ παραβαίνει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Χριστὸς ἐτέλεσε τὸ Μυστικὸ Δεῖπνο·

– ὁ καθαγιασμός τῶν «τιμίων δώρων», ποὺ γίνεται ὄχι μὲ τὴν ἐπίκληση, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπαγγελία τῶν ἰδρυτικῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ «λάβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...»·

– ἡ θεωρία ὅτι ἡ σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ ἐξ-ιλέωσε τὴν θεία δικαιοσύνη, ποὺ παρουσιάζει τὸν Θεὸ Πατέρα ὡς φευδάρχη καὶ παραθεωρεῖ τὴν Ἀνάσταση·

– ἡ θεωρία περὶ τῆς «ἀξιομοθίας» τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὴν διαχειρίζεται ὁ Πάπας, καὶ ἡ «ὑπερπρσεύουσα» χάρις τῶν ἁγίων·

– ὁ χωρισμός καὶ ἡ διάσπαση μεταξύ τῶν μυστηρίων Βαπτίσματος, Χρίσματος καὶ θείας Εὐχαριστίας·

– ἡ διδασκαλία περὶ τῆς κληρονομήσεως τῆς ἐνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος·

– οἱ λειτουργικὲς καινοτομίες σὲ ὅλα τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας (Βάπτισμα, Χρίσμα, Ἱερωσύνη, Ἐξομολόγηση, Γάμος, Εὐχέλαιον)·

– ἡ μὴ μετάληψη τῶν λαϊκῶν ἀπὸ τὸ «Αἷμα» τοῦ Χριστοῦ·

– τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Πάπας εἶναι «ὁ *episcopus episcoporum* καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἱερατικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἡ ἀλάθητος κεφαλὴ καὶ ὁ Καθηγέμων τῆς Ἐκκλησίας, κυβερνῶν αὐτὴν μοναρχικῶς ὡς τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς» (I. Καρμίρης). Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια ὁ Πάπας θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του διάδοχο τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, στὸν ὁποῖον ὑποτάσσονται οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ἀκόμη καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος·

– ἡ μὴ ὑπαρξὴ συλλειτουργίας κατὰ τὶς λατρευτικὲς πράξεις·

– τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα·

– τὸ δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου καὶ γενικὰ ἡ μαριολατρεία, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Παναγία ἀνυψώνεται στὴν Τριαδικὴ θεότητα καὶ μάλιστα γίνεται λόγος καὶ γιὰ Ἁγία Τετράδα·

– οἱ θεωρίες τῆς *analogia entis* καὶ *analogia fidei* ποὺ ἐπικράτησαν στὸν δυτικὸ χῶρο·

– ἡ συνεχὴς πρόοδος τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἀνακάλυψη τῶν πτυχῶν τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἀλήθειας·

– ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ ἀπολύτου προορισμοῦ·

– ἡ ἀποψη περὶ τῆς ἐνιαίας μεθοδολογίας γιὰ τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν κτισμάτων, ἡ ὁποία ὀδήγησε στὴν σύγκρουση μεταξύ θεολογίας καὶ ἐπιστήμης.

5. Ἐπίσης, ἡ μεγάλη διαφοροποίηση, ἡ ὁποία δείχνει τὸν τρόπο τῆς θεολογίας, εὐρίσκεται καὶ στὴν διαφορὰ μεταξύ σχολαστικῆς καὶ ἡσυχαστικῆς θεολο-

γίας. Στὴν Δύση ἀναπτύχθηκε ὁ σχολαστικισμός, ὡς προσπάθεια διερεύνησης ὅλων τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως μὲ τὴν λογικὴ (Ἄνσελμος Καντερβουρίας, Θωμᾶς Ἀκινάτης), ἐνῶ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπικρατεῖ ὁ ἡσυχασμός, δηλαδή ἡ κάθαρση τῆς καρδιᾶς καὶ ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ, γιὰ τὴν ἀπόκτηση

τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁ διάλογος μεταξύ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ σχολαστικοῦ καὶ οὐνίτη Βαρθολομαίου εἶναι χαρακτηριστικὸς καὶ δείχνει τὴν διαφορὰ.

6. Συνέπεια ὅλων τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὅτι στὸν Παπισμὸ ἔχουμε ἀπόκλιση ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησιολογία. Ἐνῶ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δίνεται μεγάλη σημασία στὴν θέωση, ποὺ συνίσταται στὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ διὰ τῆς ὁράσεως τοῦ ἀκτίστου Φωτός, ὅποτε οἱ θεοῦμενοι συνέρχονται σὲ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο καὶ ὀριοθετοῦν ἀσφαλῶς τὴν ἀποκαλυπτικὴ ἀλήθεια σὲ περιπτώσεις συγχύσεως, ἐν τούτοις στὸν Παπισμὸ δίνεται μεγάλη σημασία στὸν θεσμὸ τοῦ Πάπα, ὁ ὁποῖος ὑπέρεχεται ἀκόμη καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Σύμφωνα μὲ τὴν λατινικὴ θεολογία «ἡ αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει τότε μόνον, ὅταν στηρίζεται καὶ ἐναρμονί-

Στὴν Δύση ἀναπτύχθηκε ὁ σχολαστικισμός, ὡς προσπάθεια διερεύνησης ὅλων τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως μὲ τὴν λογικὴ, ἐνῶ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπικρατεῖ ὁ ἡσυχασμός, δηλαδή ἡ κάθαρση τῆς καρδιᾶς καὶ ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

ζεται με την θέληση του Πάπα. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι ἐκμηδενίζεται». Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι θεωροῦνται ὡς «συνέδρια τοῦ Χριστιανισμοῦ ποὺ συγκαλοῦνται ὑπὸ τὴν αὐθεντία, τὴν ἐξουσία καὶ τὴν προεδρία τοῦ Πάπα». Ἄρκει νὰ θγεῖ ὁ Πάπας ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁπότε αὐτὴ παύει νὰ ἔχει κῦρος. Ὁ Ἐπίσκοπος Μαρεῖ ἔγραψε: «θὰ ἦσαν πιὸ ἀκριβεῖς οἱ ρωμαιοκαθολικοί, ἂν ἐκφωνῶντας τὸ “Πιστεύω” ἔλεγαν: “καὶ εἰς ἓναν Πάπαν”, παρὰ νὰ λένε: “καὶ εἰς μίαν... Ἐκκλησίαν”».

Ἐπίσης, «ἡ σημασία καὶ ὁ ρόλος τῶν Ἐπισκόπων μέσα στὴν ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία δὲν εἶναι παρὰ ἀπλὴ ἐκπροσώπηση τῆς παπικῆς ἐξουσίας, στὴν ὁποία καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Ἐπίσκοποι ὑποτάσσονται, ὅπως οἱ ἀπλοὶ πιστοί». Στὴν παπικὴ ἐκκλησιολογία οὐσιαστικὰ ὑποστηρίζεται ὅτι «ἡ ἀποστολικὴ ἐξουσία ἐξέλιπε μὲ τοὺς ἀποστόλους καὶ δὲν μετεδόθη στοὺς διαδόχους τοὺς ἐπισκόπους. Μονάχα ἡ παπικὴ ἐξουσία τοῦ Πέτρου, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εὐρίσκονταν ὅλοι οἱ ἄλλοι, μετεδόθη στοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου, δηλαδὴ στοὺς Πάπες». Μέσα σὲ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὴν παπικὴ

«Ἐκκλησία» ὅτι ὅλες οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς εἶναι διϊστάμενες καὶ ἔχουν ἐλλείψεις καὶ κατὰ οἰκονομίαν μᾶς δέχονται σὲ κοινωνία, καὶ βέβαια κατ' οἰκονομίαν μᾶς δέχονται ὡς ἀδελφές Ἐκκλησίες, ἐπειδὴ αὐτὴ αὐτοθεωρεῖται ὡς μητέρα Ἐκκλησία καὶ μᾶς θεωροῦν θυγατέρες Ἐκκλησίες.

7. Τὸ Βατικανὸν εἶναι κράτος καὶ ὁ ἐκάστοτε Πάπας εἶναι ὁ ἡγέτης τοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀνθρωποκεντρικὴ ὀργάνωσι, γιὰ μιὰ ἐκκοσμίκευσι καὶ μάλιστα θεσμοποιημένη ἐκκοσμίκευσι. Τὸ Κράτος τοῦ Βατικανοῦ ἰδρύθηκε τὸ 755 ἀπὸ τὸν Πιλίνο τὸν Βραχὺ, πατέρα τοῦ Καρλομάγνου καὶ στὴν ἐποχὴ μας ἀναγνωρίσθηκε τὸ 1929 ἀπὸ τὸ Μουσσολίνι. Εἶναι σημαντικὴ ἡ αἰτιολογία τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Παπικοῦ Κράτους, ὅπως τὸ ὑποστήριξε ὁ Πῖος ΙΑ': «ὁ ἐπὶ τῆς γῆς

ἀντιπρόσωπος τοῦ θεοῦ δὲν δύναται νὰ εἶναι ὑπήκοος ἐπιγείου κράτους». Ὁ Χριστὸς ἦταν ὑπήκοος ἐπιγείου κράτους, ὁ Πάπας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι! Ἡ παπικὴ ἐξουσία συνιστᾷ θεοκρατία, ἀφοῦ ἡ θεοκρατία ὀρίζεται ὡς ταύτισι κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας σὲ ἓνα πρόσωπο. Σήμερα θεοκρατικὰ κράτη εἶναι τὸ Βατικανὸν καὶ τὸ Ἰράν.

Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ὅσα ὑποστήριξε στὸν ἐνθρονιστήριό λόγο τοῦ ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος Γ' (1198-1216): «Αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴ νύμφη εἶναι ὁ νυμφίος. Ἀλλὰ ἡ νύμφη αὐτὴ (ἡ Ἐκκλησία) δὲ συνεζεύχθη μὲ κενὰ τὰ χέρια, ἀλλὰ πρόσφερε σὲ μένα ἀσύγκριτη πολύτιμη προίκα, δηλ. τὴν πληρότητα τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν καὶ τὴν εὐρύτητα τῶν κοσμικῶν, τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ἀφθονία ἀμφοτέρων...

Ὡς σύμβολα τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν μοῦ ἔδωσε τὸ Στέμμα, τὴ Μίτρα ὑπὲρ τῆς Ἱερωσύνης, τὸ Στέμμα γιὰ τὴ βασιλεία καὶ μὲ κατέστησε ἀντιπρόσωπο Ἐκείνου, στὸ ἔνδυμα καὶ στὸ μῆρὸ τοῦ ὁποίου γράφτηκε: ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλέων καὶ Κύριος τῶν κυρίων».

Ἐπομένως, ὑπάρχουν μεγάλες θεολογικὲς διαφορές, οἱ ὁποῖες καταδικά-

σθηκαν ἀπὸ τὴν Σύνοδο ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου καὶ τὴν Σύνοδο ἐπὶ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὅπως φαίνεται καὶ στὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας». Ἐπὶ πλέον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ Τοπικὲς Σύνοδοι μέχρι τὸν 19ο αἰῶνα καταταδίαζαν ὅλες τίς πλάνες τοῦ Παπισμοῦ. Τὸ πράγμα δὲν θεραπεύεται, οὔτε βελτιώνεται ἀπὸ κάποια τυπικὴ συγγνώμη ποὺ θὰ δώσει ὁ Πάπας γιὰ ἓνα ἱστορικὸ λάθος, ὅταν οἱ θεολογικὲς ἀπόψεις του εἶναι ἐκτὸς τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ ἡ Ἐκκλησιολογία κινεῖται σὲ ἐσφαλμένο δρόμο, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Πάπας παρουσιάζεται ὡς ἡγέτης τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ὡς διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ δικαίριος-ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ πάνω στὴ γῆ, ὡσὰν ὁ Χριστὸς νὰ ἔδωσε τὴν ἐξουσία του στὸν Πάπα καὶ Ἐκεῖνος ἀναπαύεται εὐδαίμων στοὺς Οὐρανοὺς.

Τὸ Βατικανὸν εἶναι κράτος καὶ ὁ ἐκάστοτε Πάπας εἶναι ὁ ἡγέτης τοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀνθρωποκεντρικὴ ὀργάνωσι, γιὰ μιὰ ἐκκοσμίκευσι καὶ μάλιστα θεσμοποιημένη ἐκκοσμίκευσι.

Ἡ παπικὴ ἐξουσία συνιστᾷ θεοκρατία, ἀφοῦ ἡ θεοκρατία ὀρίζεται ὡς ταύτισι κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας σὲ ἓνα πρόσωπο.

Ὁ νεομάρτυς Νικόλαος ὁ ἐκ Μετσόβου στὴν ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ Μιχαὴλ Γ. Τρίτου, Ἐπικούρου Καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ.

«Καρεῖς μοναχὸς εἰς Ἱερὰν Μονὴν Βαρλαάμ Μετεώρων τῷ 1961, ἰδιαιτέρως εὐλαβοῦμαι τὸν ἐκ Μετσόβου νεομάρτυρα Νικόλαον, γενόμενος μάρτυς τῆς χάριτός Του, ἐκφραζομένης διὰ τῆς ἀρρήτου εὐωδίας, ἢ ὁποῖα ἐκχύνεται ἀπὸ τῆς Τιμίας Κάρας Του, τὴν ὁποῖα ἠτύχησα, μετὰ τῶν ἄλλων συμμοναστῶν μου, νὰ ἀνασύρω ὀπισθεν διβλιοθήκης κατὰ γῆς κειμένην καὶ ἐγκαταλελειμμένην, νὰ περιποιηθῶ καὶ νὰ τιμήσω» (Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος).

Πρὸς τιμὴν τοῦ νεομάρτυρος Νικολάου τοῦ ἐκ Μετσόβου, ὁ ὁποῖος μαρτύρησε τὴν 17 Μαΐου 1617 στὴν κεντρικὴ ἀγορὰ τῶν Τρικάλων γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸ Γένος, γράφτηκαν δύο ἀσματικὲς ἀκολουθίες, πὺν διακρίνονται γιὰ τὸ λυρισμὸ καὶ τὸ θεολογικὸ τους βάθος. Ἡ πρώτη εἶναι πόνημα τοῦ μεγάλου μετσοβίτη Διδασκάλου τοῦ Γένους Νικολάου Κύρκου ἢ Τσαρτζούλη¹ καὶ γράφτηκε «αἰτήσει τοῦ φιλοχρήστου λαοῦ»². Ἡ ἀκολουθία αὐτὴ ἐκδόθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑνετία τὸ 1757 ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Τζᾶτα μὲ δαπάνη τοῦ γιαννιώτη Πολυζῶη Λαμπαντιζιώτη³.

Ἡ δευτέρα πρὸς τιμὴν τοῦ νεομάρτυρος Νικολάου ἀσματικὴ ἀκολουθία εἶναι ποίημα τοῦ ἀειμνήστου ὑμνογράφου τῆς Ἐκκλησίας μας ὀσιολογιωτάτου Μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου⁴.

Καὶ οἱ δύο ἀσματικὲς ἀκολουθίες συναγωνίζονται σὲ ἕψηλους τόνους καὶ λυρικὲς ἐκφράσεις, γιὰ νὰ ἐγκωμιάσουν «τὸν ἀκτινοδόλον χρυσόν, τὸν ἐν πυρὶ δοκιμασθέντα καὶ ἀκί-

δηλον φανέντα, τῆς εὐσεβείας ἐραστήν, στερρὸν Νικόλαον»⁵. Τόσο ὁ Μετσοβίτης Νικόλαος Τσαρτζούλης, ὅσο καὶ ὁ Μοναχὸς ὑμνογράφος Γεράσιμος ἔχουν ἀπόλυτη συναίσθηση τῆς ἀναξιότητάς τους νὰ ὑμνήσουν τὸ νεομάρτυρα Νικόλαο. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ δύο —ὁ καθένας μὲ διαφορετικὲς ποιητικὲς ἐκφράσεις— ζητοῦν τὴ βοήθεια τοῦ ἀγίου νὰ τοὺς ἀξιώσει νὰ τὸν ὑμνήσουν ἐπάξια.

Στὸ πρῶτο τροπάριο τῆς πρώτης ψῆξης τοῦ κανόνα ὁ Νικόλαος Τσαρτζούλης γράφει: «Ἵμνησαι οὐκ ἔνεστι, σὲ κατ' ἀξίαν Νικόλαε, τῆ σπάνει τῶν λόγων μου τῶν ἐπαξίων σου. Ὅθεν δίδου μοι, σὺ χάριν οὐρανόθεν, ἀρμόδιον ὅπως σου, πλέξω ἐγκώμιον»⁶. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μοναχὸς Γεράσιμος στὸ ἴδιο τροπάριο τῆς ἴδιας ψῆξης στὴν ἀσματικὴ του ἀκολουθία γράφει: «Νοός μου τὴν ζόφωσιν ταῖς σαῖς πρεσβείαις διάλυσσον, καὶ λόγον μοι δώρησαι, Μάρτυς Νικόλαε, ἵνα μέλπω σου, τὴν ἄθλησιν τὴν θείαν, δι' ἧς ἐμεγάλυνας, Χριστὸν τὸν Κύριον»⁷.

Καὶ στὶς δύο ἀσματικὲς ἀκολουθίες οἱ ποιητικοὶ ἐγκωμιαστικοὶ χαρακτηρισμοὶ γιὰ τὸν νεομάρτυρα εἶναι πάρα πολλοί. Ὁ Νικόλαος Τσαρτζούλης, στὴν ἀκολουθία τοῦ ὁποῖου διαφαίνεται ἔντονα ὁ μετσοβίτικος πατριωτικὸς ἐνθουσιασμός⁸, χαρακτηρίζει τὸν νεομάρτυρα: «μυστικὴν τῆς εὐσεβείας κυπάρισσον», «ἀκτινοδόλον χρυσόν», «τῆς εὐσεβείας ἐραστήν», «οὐρανοπολίτην», «γιγαντιαῖον τὴν ψυχὴν καὶ ἀδαμάντινον», «ἐχθροῦ θριαμβευτήν», «ἐπισφραγίδα καὶ βεβαίωσιν τῶν πρὸ σοῦ μαρτύρων», «τῶν μετὰ σὲ ὑπογραμμὸν ἔμπρακτον», «ἐραστήν ἀληθείας», «θῦμα εὐσεβείας», «Παν-

ένδοξον», «ἀστέρα ἀναγασόμενον ἡλίου τοῦ νοητοῦ», «τῶν συμμαρτύρων ὁμέστιον ἔνδοξον, ὁ καθαρῶς ἐποπτεύων Τριάδα τὴν ὁμοούσιον», «συστρατιώτην κλεινόν, τοῦ Γεωργίου, Δημητρίου τε, μαρτύρων τῶν πανενδόξων»⁹. Μὲ τὴ σειρά του ὁ ὑμνογράφος Γεράσιμος ὀνομάζει τὸν ἅγιο Νικόλαο: «μμητὴν καὶ ὁμότροπον τῶν πάλαι μαρτύρων», «τῆς Ἡλείου φοίνικα νεοθαλῆ καὶ κατάκαρπον», «κισότιμον τῶν μαρτύρων», «ἄστρον πολύφωτον», «τῶν Τρικκαίων ἀρωγὸν θερμότατον», «τὸν τῶν ἀκριδῶν ταχὺν διώκτην καὶ τῶν λοιμικῶν ἀρρωστημάτων ἰσχυρὸν ὀλετήρα», «τὸν τῶν μαρτύρων κοινωνὸν καὶ ἐφάμιλλον», «τῶν νεομαρτύρων ἀκροθίνιον», «Τρικάλων ὠραΐσμα καὶ περιδόξον σέμνωμα», «τῆς Θεσσαλίας λαμπηδόνα τὴν νεόφωτον», «πάσης τῆς Ἡλείου γέρας καὶ εὖχος καινόν»¹⁰.

Οἱ ὑμνογράφοι τοῦ νεομάρτυρος Νικολάου δίνουν ξεχωριστὴ ἔμφαση στὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου. Περιγράφουν μὲ ξεχωριστὴ χάρη καὶ θαυμάσιες ποιητικὲς εἰκόνες τὸ θάρρος, τὴν ἀνδρεία, τὴ μακροθυμία καὶ τὴ συγχωρητικὴ διάθεση, ποὺ δείχνει ὁ ἅγιος στοὺς δημίους του. Στὴν τραχύτητα τῶν ἐνοστίκτων καὶ στὴν ἀγριότητα τῶν μουσουλμάνων δημίων ὁ ἅγιος ἀντιπαραθέτει τὴν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ, τὴ χριστιανικὴ ἀπάθεια καὶ τὴ χαρὰ, ποὺ δίνει ἢ ἐλπίδα τῆς αἰωνιότητος. Ὁ νεομάρτυς Νικόλαος βλέπει τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο *sub specie aeternitatis*, ἀφοῦ ἡ ὀρατότητά του εἶναι μεταφυσικὴ. Ὁ Νικόλαος Τσαρτζούλης στὸ δοξαστικὸ τῶν ἀποστίχων παρουσιάζει τὸ ἠρωϊκὸ φρόνημα τοῦ Νικολάου ὡς ἐξῆς: «Ὅτε σε οἱ θηριώδεις τύραννοι, τὸν Χριστὸν προὔτρεπον ἐξομώσασθαι, ἀθλοφόρε Νικόλαε, τότε σου μᾶλλον τὸν φλογώδη καὶ διάπυρον πόθον, τοῦ μαρτυρίου ἀνήπτον. Ὅθεν καὶ πυρὰν ἐγειρομένην οὐκ ἔπτηξας, ἀλλ' ὡσπερ λέων εὐτολμώτατα, χαίρων εἰσεπήδησας. Μὴ δούς εἰς σάλον τοὺς πόδας σου, ἀλλὰ γηθόμενος ἔλεγες· οὐδὲν ἀπὸ σοῦ χωρίσει με Κύριε, καυθῆτω μου τὸ σῶμα, ὅπως ἀναψύξῃ ἡ

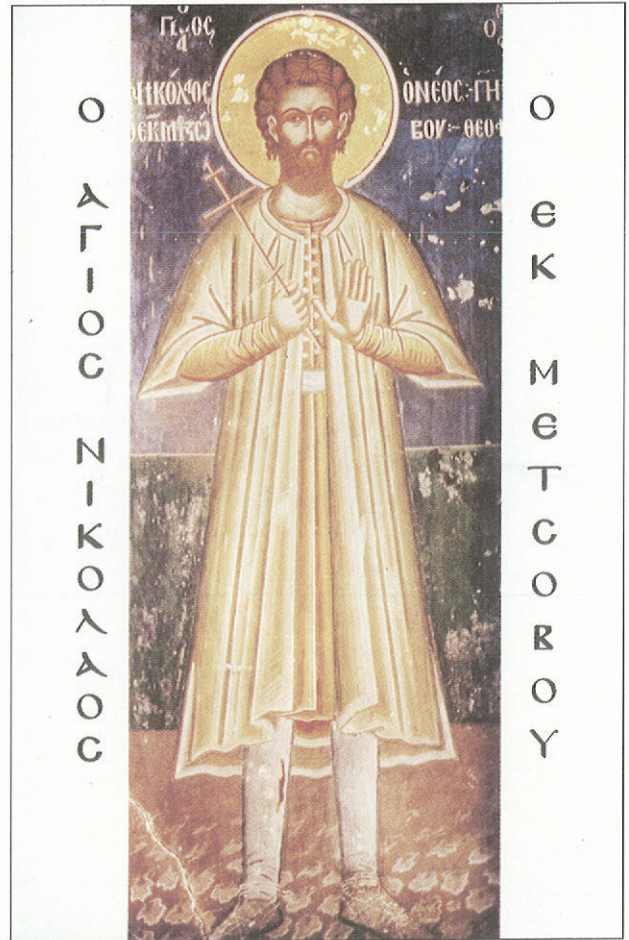
ψυχὴ μου. Ρυήτω ἄνθρωπος ὁ φθειρόμενος, ἵνα ζῆ ὁ ἀθάνατος»¹¹. Καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἢ φωτιὰ δὲν φοβίζει τὸ Νικόλαο, ὁ ὁποῖος πυρπολεῖται ἀπὸ τὸν θεῖο ἔρωτα καὶ τὸν πόθο τοῦ μαρτυρίου. «Πυρπολούμενος ἔρωτι θείῳ, τὴν πυρπόλησιν οὐκ ἐπτοήθης, τοῦ πυρός τοῦ παμφάγου, Νικόλαε...»¹². Ὁ ὑμνογράφος Γεράσιμος στὸ σημεῖο αὐτὸ μιλάει γιὰ τὸ πῦρ τῆς θείας ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ νεομάρτυς Νικόλαος νίκησε τὸ ὑλικὸ πῦρ. «Πυρὶ πυρπολούμενος αἴλω, ἀγάπης τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ, τὸ πῦρ οὐκ ἐδειλίασας, τὸ ὑλικὸν Νικόλαε, ἀλλ' ἀνδρικῶς ὑπέμεινας, τὸν ἐν αὐτῷ Μάρτυς θάνατον»¹³.

Ἐχοντας, λοιπόν, ὁ νεομάρτυς Νικόλαος τόσο δυνατὰ ἀποθέματα πίστεως εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ σχετικοποιεῖ ὅλες τὶς ἐνδοκοσμικὲς ἀξίες καὶ νὰ ἀπολυτοποιεῖ τὴν αἰωνιότητα, ποὺ πρέπει νὰ κατέχει τὴν πρώτη θέση στὴν ἀξιολογικὴ ἱεράρχηση τῶν ἀγαθῶν. Ὁ Νικόλαος Τσαρτζούλης μὲ τὴν ποιητικὴ χάρη ποὺ τὸν διακρίνει, παρουσιάζει τὸν Νικόλαο νὰ ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς στὴν ἰταμὴ πρόκληση τῶν Τούρκων νὰ λυπηθεῖ τὰ νειάτα του καὶ νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ: «Νεότης ἐρρέτω ἀνεβόας, καὶ πλοῦτος καὶ δόξαι καὶ τιμαί, τὰ παρ' ὑμῖν ᾧ τύραννοι, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀπόλοισθε, ἐμοὶ Χριστὸς ὁ Κύριος, ἔσεται ταῦτα καὶ ἅπαντα»¹⁴. Ἡ σκληρότητα τῶν Τούρκων δημίων, οἱ βραιοῖς, ἡ σκόπιμη στέρηση τῆς τροφῆς, τοῦ νεροῦ καὶ ὁ ἄγριος ξυλοδαρμὸς, ὄχι μόνον δὲν πτοοῦν τὸν Νικόλαο ἀλλὰ ἀντίθετα τὸν χαροποιοῦν. Ἐδῶ ἀκριδῶς ἐντοπίζεται τὸ μεγαλεῖο καὶ ἡ μοναδικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ, δηλ. στὸν τρόπο ἀντιμετωπίσεως τοῦ μαρτυρίου. Ὁ χριστιανὸς ἐρχεται χαρούμενος στὸ μαρτύριο. Ἡ πίστη στὴν αἰωνιότητα τὸν κάνει νὰ ἀπομυθοποιεῖ τὸ παράλογο τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. Αὐτὲς τὶς σκηνὲς ὁ ὑμνογράφος ἀπεικονίζει μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο: «Λαὸν ἄνομον βαρβάρων, σωρηδὸν καθορμήσαντα, ὡς λυσαώδεις κύνες, σὲ κατασπαράξαι οὐκ ἔπτηξας, ἀλλ' ἐτροπώσω τῷ ξίφει τῆς

ἀνδρείας σου, λογιζόμενος τὴν τούτων λύτταν ἀθύρματα»¹⁵. Καὶ συνεχίζει: «Θάμβος μέγιστον τυράννοις, δυσσεβέσιν ἐνέβαλες, τοῖς πιστοῖς δὲ θάρρος, τὸ τοῦ μαρτυρίου Νικόλαε, αὐτομολήσας εὐθύμως πρὸς τὸν θάνατον, ὑπὲρ πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν γενναιοτάτε»¹⁶.

Ὁ νεομάρτυς Νικόλαος ἔχει ἤδη ριχτεῖ στὴ φωτιά, χαίρων καὶ δοξάζων τὸν Κύριο. Ἡ ἁγιασμένη του ψυχὴ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ «τῆς σαρκὸς τὸ ἄχθος» εἰσέρχεται στὴν αἰώνια παστάδα, γιὰ νὰ δεχτεῖ τὸ «βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως» ἀπὸ τὸν δίκαιο Κριτὴ. Αὐτὴ τὴ θριαμβευτικὴ σκηνὴ περιγράφει μὲ τὶς πιὸ ὑπέροχες ποιητικὲς εἰκόνες ὁ Νικόλαος Κύρκου ἢ Τσαρτζούλης στὸ δοξαστικὸ τῶν Αἰώνων. «Ἀποβαλὼν δι' ἀθλήσεως, τῆς σαρκὸς τὸ ἄχθος, ὡς Ἄετὸς ὑψιπέτης εἰς οὐρανὸν ἀνελήλυθας, ἀθλοφόρε Νικόλαε, καὶ παραστάς τῷ Χριστῷ, προπομπὴ τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν θείων Ἀγγέλων ἐστεφάνωσαι, ὡς ἀριστεὺς καλλίνικος, παρὰ τοῦ στεφανοδότου Χριστοῦ, εὖ δοῦλε ἀγαθὲ σοι φήσαντος...»¹⁷.

Ἐπομένως, εὐλόγα ἢ ἁγιότοκος πόλη τοῦ Μετσόβου σεμνύεται γιὰ τὸ νεομάρτυρα Νικόλαο. Δικαιολογημένα καὶ ὁ ὕμνογράφος τῆς πρώτης ἀσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου, ὁ Μετσοβίτης Διδάσκαλος τοῦ Γένους Νικόλαος Τσαρτζούλης, σὲ μιὰ ποιητικὴ πατριωτικὴ ἔξαρση καλεῖ τὴν πατρίδα του, τὸ περίπυστο Μέτσοβο. Τὸ καλεῖ γιὰ νὰ φορέσει λαμπρὰ ἐνδύματα καὶ νὰ χορέψει τὸν πνευματικὸ χορὸ, γιὰτὶ μέσα στὸν παγερὸ χειμῶνα τῆς σκλαβιάς ἔδωσε ἓνα ἐαρινὸ ἄνθος, μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι τῆς δύσκολης ἐκείνης ἐποχῆς χάρισε ἀστὲρι φωτεινὸ. «Πατρίς χόρευε λαμπροφοροῦσα, νεομάρτυρος τοῦ Νικολάου· καὶ γὰρ οἰκτεῖον αὐτὸν ἔχεις νῦν προστάτην σου· τὴν οὐρανῶν γὰρ βασιλείαν τὴν ἄληκτον, τῶν οἰκειῶν ἄθλων ἐξωνησάμενος, δυσωπεῖ ἀεὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν δωρήσασθαι, τὴν εἰρήνην σοὶ καὶ τὸ μέγα ἔλεος»¹⁸. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἄλλος ὕμνογράφος τοῦ νεομάρτυρος, ὁ μοναχὸς Γεράσιμος, σὲ πολλὰ σημεῖα

τῆς ἀσματικῆς του ἀκολουθίας ἀπευθύνεται στὴν πόλη τοῦ Μετσόβου καὶ τὴν ἐγκωμιάζει: «Τοῦ Μετσόβου τὸ βλάστημα, καὶ λαμπρὸν σεμνολόγημα, καὶ Τρικάλων ἔνθεον ἐγκαλώπιμα...»¹⁹. «Ἀγάλλεται ἐνθέως, ἢ τοῦ Μετσόβου καμόπολις, σεμνυνομένη τοῖς σπαργάνοις σου, νεομάρτυς Νικόλαε· ἀλλὰ πλέον χαίρει, ἢ τῶν Τρικάλων πόλις, ἁγιασθεῖσα τῇ ἀθλήσει σου...»²⁰.

Ἄλλὰ καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς ἀσματικῆς του ἀκολουθίας ὁ μοναχὸς Γεράσιμος ἀναφέρεται στὸ Μέτσοβο, σὲ σχέση πάντα μὲ τὸ νεομάρτυρα Νικόλαο. Στὰ ἀπόστιχα τῆς γιορτῆς γράφει: «Χαίροις ὁ τοῦ Μετσόβου βλαστός, καὶ ἀντιλήπτωρ καὶ ἀγλαΐωμα ἔνθεον...»²¹. Ἐπίσης, στὰ στιχηρὰ τῶν αἰώνων διαβάσουμε: «Κώμη Μετσόβου εὐφραίνου· ἐκ σοῦ γὰρ ἦνθησε, Νικόλαος ὁ νέος, Ἀθλητὴς τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἄνθος πανευῶδες καὶ εὐθα-

λέξ...»²². Σὲ τροπάριο τῆς ἡ΄ ᾠδῆς τοῦ κανόνα ὁ ὑμνογράφος παρακαλεῖ τὸν ἅγιο νὰ προστατεύει τὴν πατρίδα του, τὸ Μέτσοβο, νὰ προστατεύει τὴν πόλη τῶν Τρικάλων, ὅπου μαρτύρησε, καὶ τὴ μονὴ Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων, ὅπου ἔχει ἀποθησαυριστεῖ ἡ μυροδόλος ἀγία κέρα του. «Ἄγρυπνος προστάτης Μάρτυς ἔσο, Μετσόβου τῆ σῆ πατρίδι τῆ τιμῶση σε, καὶ τὴν πόλιν Ἄγιε, τῶν Τρικκαίων φύλαττε, φαιδρῶς σὲ μεγαλύνουσαν τῶ σῶ ἀγίω ναῶ, καὶ Βαρλαάμ τὴν Μάνδραν δὲ σκέπε, ὡς τὴν σεβασμίαν, πλουτοῦσαν κεφαλὴν σου»²³. Τὸ Μέτσοβο ἀναφέρεται στὸ ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου καθὼς καὶ στὰ μεγαλυνάρια τῶν δύο ἀσματικῶν ἀκολουθιῶν. «Τοῦ Μετσόβου τὸν γόνον καὶ Τρικκάλων τὸ καύχημα, καὶ τῶν πάλαι Μαρτύρων μιμητὴν καὶ ὁμότροπον, Νικόλαον τιμῶσωμεν πιστοί...»²⁴. Ἐπίσης, στὰ μεγαλυνάρια: «Χαίροις τοῦ Μετσόβου θεῖος βλαστός

χαίροις ὁ Τρικκάλων ἀντιλήπτωρ καὶ ἀρωγός...»²⁵. Καὶ «τὸν νέον ὀπλίτην καὶ ἀθλητὴν καὶ τὸν στεφανίτην εὐφημῆσωμεν οἱ πιστοί τὸν ἐν τοῖς ὑστέροις καιροῖς ἀναφανέντα, Νικόλαον τὸν νέον, Μετσόβου τὸ καύχημα»²⁶.

Ὁ Μετσοδίτης νεομάρτυς Νικόλαος βρισκεται ἤδη δοξασμένος καὶ τιμημένος στὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία τῶν Οὐρανῶν. Ἡ στρατευόμενη Ἐκκλησία μας διὰ μέσου τῶν δύο ὑμνογράφων, τοῦ Νικολάου Τσαρτζούλη καὶ τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, ἱκετεύει τὸν νεομάρτυρα νὰ μεσιτεύει «τῶ ζωοδότῃ Λόγῳ, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»²⁷ καὶ κυρίως τοῦ λέγει παρακλητικά: «μὴ ἀποστῆς ἀείποτε τῆ μαρτυρικῆ σου χρώμενος παρησία τοῦ ἐξαιτεῖν παρὰ Χριστοῦ τὰ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, νεομάρτυς Νικόλαε»²⁸, «ὡς παρησίαν τοίνυν ἔχων πρὸς αὐτόν, μὴ διαλίπης πρεσβεύων, λυτροῦσθαι κινδύνων τοὺς τιμῶντας σε»²⁹.

1. Ὁ Νικόλαος Τσαρτζούλης γεννήθηκε στὸ Μέτσοβο τῆς Ἠπείρου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1706-1710.

2. Νικολάου Κύρκου, Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Νικολάου, Ἐνετίησι 1757, σ. 1. Πρὸλ. Νίκου Ἀ. Βέη, *Τὰ χειρόγραφα τῶν Μετεώρων*, τόμ. 6', Ἀθήναι 1984, σ. 378.

3. Émile Legrand, *Bibliographie Hellenique*, Paris 1918, τόμ. 1, σ.σ. 467 καὶ 497. Πρὸλ. Louis Petit, *Bibliographie des Acolouthies Greques*, Bruxelles 1926, σ. 215. Ἀνδρέου Παπαδοπούλου-Βρετοῦ, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία*, τόμ. 6', Ἀθήναι 1854, σ.σ. 77 καὶ 215. Ἰεζεκιήλ, Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος, «Ὁ νεοφανῆς ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐξ Ἰχθύος καὶ οἱ ἅγιοι Νικόλαοι τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ», Θεολογία Ἡ-Θ' (1930-31), σ. 217. Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη, *Οἱ ἐν τῶ Ἑλληνοσχολεῖῳ Μετσόβου διδάξαντες καὶ διδασθέντες*, ἐν Ἰωαννίνοις 1940, σ. 66. Γεωργίου Οἰκονόμου, *40 ἅγιοι τῆς Ἠπείρου*, Ἰωάννινα 1955, σ. 53 καὶ Γεωργίου Χ. Χρυσσοστόμου, «Βιβλιογραφία εἰς ἀκολουθίας νεομαρτύρων», Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 582.

4. Πὰ τὸν Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη βλ. Π.Β. Πάσχου, *Ἰννηπὸλος ἐράσιμος. Ὁ ὑμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης*, Ἅγιον Ὄρος 1992. Ἀρχιμ. Γεωργίου Χ. Χρυσσοστόμου, *Ὁ ὑμνογράφος Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης καὶ οἱ ἀκολουθίαι του σὲ ἁγίους τῆς Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1977 καὶ Μιχ. Τρίτου, «Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης. Ὁ Βορειοηπειρώτης ὑμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», *Ἐφημέριος* 41 (1982), σ.σ. 62-63. Ἱερᾶς

Μητροπόλεως Ἰωαννίνων (τοῦ λοιποῦ ΙΜΙ), *Ἠπειρωτικὸν Λεμωνάριον*, ἐν Ἀθήναις 1968, σ.σ. 54-61.

5. Κύρκου, ὅ.π., σ. 6.

6. Κύρκου, ὅ.π., σ. 10.

7. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 58.

8. Χατζημιχάλη, ὅ.π., σ. 66.

9. Κύρκου, ὅ.π., σ. 7.

10. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 56, πρὸλ. Πολυκάρπου Τύμπα, *Βίος καὶ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Νικολάου*, ἐν Ἀθήναις 1972, σ.σ. 23-24.

11. Κύρκου, ὅ.π., σ. 7.

12. Κύρκου, ὅ.π., σ. 8.

13. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 58.

14. Κύρκου, ὅ.π., σ. 10.

15. ὅ.π., σ. 11.

16. ὅ.π.

17. Κύρκου, ὅ.π., σ. 18.

18. ὅ.π., σ. 8.

19. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 54.

20. ὅ.π., σ. 55.

21. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 56.

22. ὅ.π., σ. 61.

23. ὅ.π., σ. 60.

24. ὅ.π., σ. 57.

25. ὅ.π., σ. 61.

26. Κύρκου, ὅ.π., σ. 19.

27. ΙΜΙ, ὅ.π., σ. 61.

28. Κύρκου, ὅ.π., σ. 4.

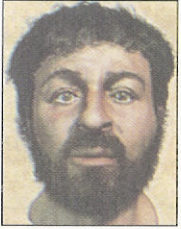
29. ὅ.π., σ. 18.

Ποιμαντικά Λιγμύτοπα

Τὸ Πρόσωπο καὶ τὰ Πρόσωπα

Τοῦ Ἀ.Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Ὁ Ἀχώρητος καὶ ἡ μορφή Του

Πολὺς λόγος γίνεται τελευταία γιὰ τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ. Οἱ πάντες ἐξεπλάγησαν, ὅταν Βρετανοὶ μὲ τὴ βοήθεια ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ προσομοίασαν τὸ Χριστὸ μὲ χαρακτηριστικὰ σύγχρονου τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου Παλαιστίνου. Θὰ ἔλεγα ὅτι ὄχι μόνο ἐξεπλάγησαν, ἀπογοητεύτηκαν κίολας¹. Ἄλλοιῶς μᾶς εἶχε συνηθίσει ἡ χριστιανικὴ εἰκονογραφία νὰ παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦ. Ἀσφαλῶς δὲν ὑπάρχει πανομοιουτυπία σ' αὐτὰ τὰ πράγματα. Οἱ παραλλαγές δὲν ὀφείλονται μόνο στὴν καρδιά τοῦ ἀγιογράφου ἢ τοῦ ζωγράφου ἢ ἀκόμη καὶ στὸ ταλάντο του. Περισσότερο ἰσχύει ὅτι «οὐδαμῶς δυνάμεθα τὴν μορφή αὐτοῦ καταλαβεῖν, διὰ τὸ ἕτερον, καὶ ἕτερον ὄψει φαίνεσθαι καὶ παρηλλαγμένη θεωρία»².

Θὰ μπορούσα νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι ἡ συσσώρευση εἰκόνων ποὺ ἀπεικονίζουν τὸν Κύριο δείχνει ἀσφαλῶς τὴν ἀδυναμία τῆς μίας εἰκόνας νὰ ἀποδώσει τὸν ὑπάρχοντα πλοῦτο. Ἄν θελήσουμε νὰ ὑπερβάλουμε θὰ λέγαμε, ὅτι τόσες μορφές μπορούν νὰ ἀποδώσουν τὸν Ἰησοῦ ὅσοι εἶναι καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ὁ ἴδιος μᾶς διαβεβαιώνει: «Εἶδες τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες τὸν Θεόν σου». Κάθε ἀνθρώπινη μορφή δυνητικὰ μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Αὐτὸ τὸ γεγονὸς δὲν πρέπει τότε νὰ μᾶς ἐκπλήσσει. Ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστὴς συγκερασμὸ καὶ διασταύρωση στοιχείων προσπάθησε νὰ κάνει καὶ νὰ ἀποτυπώσει σὲ ἓνα εἶδος ἀνάμειξης μίαν συνισταμένη πρόσωπου. Ἐδῶ ὅμως ἔγκειται τὸ σφάλμα. Δὲν γίνεται τὸ πρόσωπο ἀπὸ μίαν μίξη στοιχείων,

ἀπὸ μίξη προσώπων. Στὸ κάθε ἓνα πρόσωπο ἀδελφοῦ ποὺ συναντᾶς χωριστὰ μπορεῖ νὰ δεῖς τὸν Θεόν σου.

Θὰ ἔλεγα ἀκόμα ὅτι σὴν τελικὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἐπιδιώκεται ἡ προσομοίωση ἀλλὰ ἡ ὁμοίωση. Ὁ Κύριός μας εἶναι δυνατὸ νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἓνα σημαίνόμενο ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδίδεται μὲ πολλὰ σημαίνοντα. Ἄλλωστε, πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ Ἀχώρητος νὰ χωρέσει σὲ μίαν εἰκόνα, ὅταν ὁ ἴδιος «ἔστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολοσσαεῖς α', 15); Μὲ τὴν ἐνοράκωσή Του ὁ Λόγος, «οὐ κατ' εἰκόνα ὁ ἄνθρωπος ἐγγέγονει», φανέρωσε αὐτὴ τὴν εἰκόνα στοὺς ἀνθρώπους. Γιατὶ πρὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως «ἐγένετο μὲν κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονέναι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐδείκνυτο δέ», μὲ ἀποτέλεσμα εὐκόλα νὰ ἀστοχήσει καὶ στὴν ὁμοίωση, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ὁ ἐπίσκοπος Λουγδούνου. «Ὅποτε δὲ σὰρξ ἐγένετο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ τὰ ἀμφοτέρωτα ἐπεκύρωσε· καὶ γὰρ καὶ τὴν εἰκόνα ἔδειξεν ἀληθῶς, αὐτὸς τοῦτο γενόμενος, ὅπερ ἦν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ· καὶ τὴν ὁμοίωσιν θεβαίως κατέστησε, συνεξομοιώσας τὸν ἄνθρωπον τῷ ἀοράτῳ Πατρὶ»³.

Ἄν ὁ κάθε ἄνθρωπος εἶναι δυνάμει εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ὀδηγητικὴ εἰκόνα ποὺ θὰ τὸν ὀδηγήσει στὴν ὁμοίωσιν. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἡ Παναγία ἢ Ὁδηγήτρια Αὐτὸν δείχνει μὲ τὸ χέρι της, Αὐτὸν ποὺ εἶναι σὺν ἅμα καὶ Ὁδηγὸς καὶ Ὁδός. Τὸ χρέος τῆς Ποιμαντικῆς, ὅπως ἔχουμε ἐξηγήσει καὶ ἄλλοῦ, εἶναι φιλοκαλικό⁴, γι' αὐτὸ καὶ ἐπιχειρεῖ «τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι» καὶ δέεται στὸν Θεὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν φράση «εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἐπανάγαγε». Θὰ τολμοῦσα μάλιστα νὰ ὀρίσω τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ἀκριβῶς ὡς «ἐπαναγωγή».

Προσομοίωση ἢ ὁμοίωση;

Αὐτὴ ἡ ἐπαναγωγὴ ἐπιτυγχάνεται στὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων ἤδη ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ. Πρὸς πιστοποίηση ἀναφέρομαι στὸ συναξάρι τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θωμᾶ τοῦ Δεφουρκινοῦ, ποὺ ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη του στίς 10 Δεκεμβρίου. Ἐκεῖ λέγεται ὅτι ὁ ὁσιος «τὸ ἀγγελικὸν ἔνδυμα ἠμφιάσατο καὶ πρὸς τοὺς κατ' ἐχθρῶν ἀγῶνας ἀμεταστρεπτί ἐχώρει, καὶ κάλλος τὸ τῆς ψυχῆς ἀρετῶν τοῖς χρώμασιν ἀναμορφώσάμενος, ὡς εἰκόνημα θεῖον τοῖς ὁρῶσιν ἐδείκνυτο»⁵.

Ἄν οἱ ἄλλες εἰκόνες στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας χαρακτηρίζονται ὡς τὸ «χρωματιστὸ Εὐαγγέλιο», στὸ κείμενο ποὺ μόλις καταγράψαμε ὁ ἅγιος μὲ τὰ χρώματα τῶν ἀρετῶν ἀναμορφώνει τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ γίνεται ὁ ἴδιος θεῖον εἰκόνημα καὶ γίνεται κατὰ τὸν λόγο τοῦ Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου «ῥαιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς ῥαίους» ἀκολουθώντας καὶ ὁμοιούμενος πρὸς τὸν «ῥαῖον κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμὸς μ', 3).

Ἀξίζει ὅμως νὰ μὴν ἀπομονώσουμε τὸ συγκεκριμένο στίχο τοῦ μεγάλου μυστικοῦ καὶ νὰ τὸν δοῦμε στὸ πλαίσιο του στὸν ἑβδομο ὕμνο του, ὅπου καὶ ἐμπιστεύεται τὸ μεγάλο μυστικὸ του: Τὸ φῶς Τοῦ δέχομαι, τῆς δόξης Τοῦ μετέχω, Λάμπει τὸ πρόσωπό μου, ὅπως καὶ Τοῦ ἀγαπημένου μου, καὶ ὅλα τὰ μέλη μου γίνονται φωτοφόρα. Καὶ εἶμαι ῥαιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς ῥαίους. Καὶ πλουσιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς πλουσίους. Καὶ ξεπερνῶ σὲ δύναμη τοὺς δυνατούς. Καὶ πιὸ μέγας εἶμαι ἀπὸ ἓνα βασιλιά⁶.

Ἐδῶ δὲν συμβαίνει καμιά προσομοίωση. Τὰ πάντα εἶναι ὁμοίωση. Εἶναι πραγμάτωση μιᾶς πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς γέννας, ὑλοποίηση τῆς εὐχῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, δηλαδή, τοῦ «ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ἡμῖν» (Γαλάτας

δ', 19). Τότε, αὐτὴ ἡ μόρφωση, ἡ διαμόρφωση, ἡ ἐσωτερικὴ ἀποτύπωση ἐκτυπώνεται καὶ πρὸς τὰ ἔξω, ὁ ἄνθρωπος χριστοποιεῖται καὶ γίνεται εἰς τύπον Χριστοῦ καὶ τόπος φανερώσεώς Του, διατηρώντας καὶ τὰ δικά του χαρακτηριστικὰ σὲ μία προσπάθεια νὰ μεταγράψει ἐπὶ προσωπικῆς βάσεως τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ θελήματός Του μέσα στὸ καθημερινό.

Τότε, συμβαίνει, τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου νὰ γίνεται σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση Μανδηλίον τῆς Βερονίκης ἢ ῥάκος τετραδίπλον ποὺ ἐπεδόθη στὸν Αὐγαρο, τοπάρχη τῆς Ἐδέσης, σύγχρονο τοῦ Ἰησοῦ, πάνω στὰ ὁποῖα ἀποτυπώθηκε ἡ εἰκόνα τοῦ προσώπου Του⁷.

Ταύτιση καὶ μεταγραφή

Ἄραγε αὐτὴ τὴ μετεξέλιξη νὰ προσπάθησε νὰ ἐγγράψει στὴ δική του μεταγραφὴ τῆς ἀναφερθείσης παραδόσεως ὁ καλλιτέχνης Λάμπρος Ἀραχωδίτης, ὅταν παρουσίασε σὲ ἐκθεση στὴν Πράγα τὸ 1996 ἓνα σύνολο φωτογραφιῶν μὲ ψηφιακὴ ἐπεξεργασία, ὅπου οἱ σύγχρονες τεχνικὲς χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴ σύνταξη εἰκόνων μὲ θεολογικὲς καὶ ἐνδοκαλλιτεχνικὲς ἀναφορές; Φωτογραφίζει μίαν περφόρμανς-ἀναπαράσταση τῆς ἀρχετυπικῆς εἰκονοπλασίας τοῦ ἱεροῦ Μανδηλίου, στὴν ὁποία πρωταγωνιστεῖ ὁ ἴδιος ὡς Ἰησοῦς. Ὁ καλλιτέχνης εἶναι ὁ Θεάνθρωπος, ὁ μάρτυρας ποὺ δίνει τὴν εἰκόνα του στὸ πλῆθος, μὲ ἰδρώτα καὶ αἷμα. Μήπως, ἔστω καὶ ἀσυνείδητα ἢ γιὰ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς καὶ «βέβηλα», ἔδωσε μὲ τὶς διαδοχικὲς ταυτίσεις καὶ ἀναπαραστάσεις τὸν πυρήνα τοῦ «εἶδες τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες τὸν Θεόν σου»; Ἡ ἐμπλοκὴ ἄλλωστε στὴν ἴδια φωτογραφία τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ ζωγραφικὸ πῖνακα τοῦ προβαλλομένου προσωπικοῦ ἐκτυπώματος δὲν ἀποστασιοποιεῖ τὶς συσχετίσεις καὶ βοηθάει, ἴσως, νὰ μὴ χάνουμε τὴ σχέση

Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος μέσα στὸ ἀκτιστὸ φῶς. Ἔργο τοῦ Ἁγιογράφου τῆς ὁμωνύμου Μονῆς στὸν Κάλανο Ἀττικῆς

μεταξύ εικόνας και όμοιωσης. Όσο τὰ δύο μεγέθη μένουν σὲ συσχετισμό, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ γίνονται οἱ ἀναγκαῖες συγκρίσεις καὶ τὸ ἓνα νὰ πλησιάζει τὸ ἄλλο. «Τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα ἴσως νὰ μὴν ἀνταποκρίνεται πλήρως στὰ ἐννοιακὰ φορτία, ὡστόσο ἡ ἰδέα καὶ τὸ στήσιμο εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα», ὅπως τόνιξε ὁ κριτικὸς Νίκος Γ. Ξυδάκης, ἀπὸ καλλιτεχνικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ θὰ ἔλεγα καὶ θεολογικοῦ προβληματισμοῦ, τηρουμένων τῶν ἀποστάσεων καὶ τῶν ἀναλογιῶν⁸.

Ἐκεῖνο, ὅμως, ποὺ θέλω νὰ ἐπαναλάβω εἶναι νὰ μὴ χάσουμε τὴν ὀδηγητικὴ εἰκόνα καὶ νὰ ἔχουμε τὸ δλέμμα στραμμένο στὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ, γιατί αὐτὴ μόνη ἐγγυᾶται τὴ δυνατότητα τῆς ὁμοίωσής μας πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἀνάδειξή μας σὲ πρόσωπο ποὺ μᾶς ἐμπιστεύτηκε ὁ Κύριος. Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος. Ἡ προσωπικὴ μας ἱστορία καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας τὸ πιστοποιοῦν. Ὁ ποιητικὸς λόγος τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης σὲ τροπάρια φῶδων τοῦ Μ. Κανόνα τὸ ἐκφράζει περὶτρανα.

«Ἐσπίλωσα τὸν τῆς σαρκὸς μου χιτῶνα
καὶ κατερρύπωσα τὸ κατ' εἰκόνα,
Σωτήρ, καὶ καθ' ὁμοίωσιν.
Ἡμαύρωσα τῆς ψυχῆς τὸ ὠραῖον...».
«Ἀπάλεσα τὸ πρωτόκτιστον κάλλος,
καὶ τὴν εὐπρέπειάν μου...».

Πρέπει νὰ προσέξουμε καὶ νὰ ἀναφωνήσουμε τὸ «πρόσεχε σεαυτῶν», εὐκαιρῶς-ἀκαιρῶς. Ἀλλιῶς σὰν μὲ γομολάστιχα μπορούμε νὰ τὰ σβύσουμε ὅλα καὶ τὴν εἰκόνα καὶ τὸ ὠραῖο πρόσωπο.

Σῆμα κινδύνου

Πάλι ὁ κόσμος τῆς τέχνης θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ κατανοήσουμε τὴν ἀλήθεια αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Οἱ ἐπισκέπτες τῆς ἀναδρομικῆς ἐκθεσης

γλυπτῶν τῆς Γαβριέλλας Σίμωσι, στὸ Couvent des Cordeliers στὸ Saint Germain στὸ Παρίσι (ἐγκαινιάσθηκε στίς 6 Αὐγούστου τοῦ 1999), ἔμειναν ἐκστατικοὶ μπροστὰ στὸ γλυπτὸ τὸ ἐπιγραφόμενο «γόμμα» πρόκειται γιὰ μίαν γυναῖκα ποὺ σβήνει τὸ πρόσωπό της. Ποιὰ «μνήμη ἀγνή καὶ πληγωμένη» (Δημήτρης Ἀναλῆς) ὀδήγησε τὴν γλύπτρια, ποὺ δὲν ζεῖ πιά, γυναῖκα τοῦ Γιάννη Γαῖτη, νὰ δώσει αὐτὸ τὸ ὑπέροχο ἀνάγλυφο πρόσωπο ποὺ κινδυνεύει νὰ ἐξαφανιστεῖ σὲ μίαν αὐτοκτονικὴ κίνηση⁹;

Οἱ συνειρμοὶ μὲ ὀδηγοῦν σὲ ἓνα πίνακα τοῦ Ρενὲ Μαγκριτ (1898-1967), τὴν «Κεντρικὴ Ἱστορία». Μία γυναῖκα μὲ τὸ πρόσωπο καλυμμένο ἀπὸ ἓνα λευκὸ πανὶ φέρνει τὸ χέρι στὸ λαιμό της. Τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει νὰ κάνει μὲ μίαν ἐμπειρία ποὺ στάθηκε πραγματικὰ «κεντρικὴ» στὴ ζωὴ τοῦ Μαγκριτ. Τὴν αὐτοκτονία τῆς μητέρας του. Βρέθηκε πνιγμένη στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Σάμπρ, μὲ τὸ λευκὸ νυχτικὸ της νὰ τῆς καλύπτει τὸ πρόσωπο¹⁰.

Καὶ στίς δύο περιπτώσεις τὸ πρόσωπο κρύβεται ἢ σβύνεται, τὸ πρόσωπο

ποὺ πρέπει πάση θυσίᾳ νὰ διατηρηθεῖ καὶ νὰ μείνει ἀλώθητο καὶ εἶναι «κεντρικὴ ἱστορία» στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὴν Ὁρθοπραξία.

Δὲν ἔμειναν ἐκστατικοὶ μόνον οἱ ἐπισκέπτες τῆς παρισινῆς ἐκθεσης τῆς Γ. Σίμωσι. Μὲ τὸ ποὺ ἀντίκρισα τὴ φωτογραφία τοῦ ἔργου στὴν ἐφημερίδα, σὰν μὲ αὐτόγραφη γραφὴ ξεκίνησα νὰ καταθέτω κάποιους στίχους στὸ χαρτί. Τὸ ἐπιφώνημά μου δὲν ἦταν τόσο τὸ «μὴν ἐγγίσετε» τὸ ἔργο, ὅσο ἓνα «μὴ» βγαλμένο ἀπὸ τὰ σωθικά μου καὶ ἀπευθυνόμενο πρὸς πᾶσαν κατεύθυνση, στὴ γλύπτρια, σὲ μένα, σὲ ὅλους μας... Σὰν καντιανὴ κατηγορικὴ προστακτικὴ ἢ πρόσταγμα ἀποτρεπτικὸ τοῦ Δεκαλόγου (οὐ).

Ἔργο τῆς Γαβριέλλας Σίμωσι (Couvent des Cordeliers, Saint Germain, Paris 6-9-1999)

ΜΗ

Μὴ σβύσεις τὸ πρόσωπο
 ποῦ σοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ Κύριος
 στὴν πρώτη συνάντησή μαζί Του.
 Πάσχισε νὰ διακρίνεις
 τὰ ἴχνη Του πάνω σου
 Ζήτησε τὴ συνέχεια ἐκεῖ,
 ποῦ ἀπρόσεκτες πατημασιῆς
 σήκωσαν σκόνη
 καὶ δυσκολεύουν τώρα τὴν
 ἀνίχνευση,
 Κάνε τὴν πέρα μὲ προσοχὴ
 μὴ καὶ σοῦ διαφύγουν ἐν-
 τελῶς τὰ ἴχνη.
 Σδῆσε, μόνον ἐκεῖ ποῦ
 πάτησες ἄσχημες μολυβιῆς.
 Προσπάθησε πάλι καὶ πάλι
 νὰ βρεῖς τὸ πρόσωπό σου
 στ' ἀχνάρια τῆς μορφῆς Του.
 Μὴ σβύσεις τὸ πρόσωπο
 ποῦ σοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ
 Κύριος...

Ἐνίωσα ξαφνικὰ ὑπεύ-
 θυνος. Συνειδητοποίησα τὸν
 κίνδυνο καὶ ἐξέπεμψα ἓνα
 σῆμα κινδύνου: ΜΗ. Αὐτὸ
 ἦταν τὸ αἶσθημά μου τότε.
 Κάθε φορὰ ποῦ βλέπω τὴν
 ἀπεικόνιση αὐτὴ ἔχω τὰ
 ἴδια συναισθήματα.

Πρώτη γραφή

Θυμᾶμαι ἀκόμη τὸν μεγάλο ἀδῶ ἀπὸ τὴν
 Συρία, τὸν Ἰσαάκ, ποῦ σ' ἓνα Λόγο του (τὸν
 ΛΗ') κάνει λόγο γιὰ γραψίματα, σθησίματα καὶ
 διαγραφές στὸ χειρόγραφο τῆς ζωῆς μας. Μιὰ
 ἄλλη προσομοίωση κι αὐτή. Μᾶς συνιστᾶ «ἐν
 ὅσῳ λοιπὸν εἴμεθα ἐπιδεικτικοὶ ἀλλοιώσεως, ὡς
 προσέχωμεν εἰς ἑαυτούς· καὶ ἐν ὅσῳ ἐξουσιάζομεν
 εἰσέτι τὸ χειρόγραφον τῆς ζωῆς ἡμῶν, τὸ
 ὁποῖον ἐγράφη διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν χειρῶν, ὡς
 ἀγωνισθῶμεν νὰ κάμωμεν εἰς αὐτὸ προσθήκην
 καλῆς πολιτείας, καὶ νὰ ἀπαλείψωμεν ἐξ αὐτοῦ
 τὰ ἐλαττώματα τῆς πρώτης ἡμῶν διαγωγῆς»¹¹.

Τὸ χειρόγραφο τῆς ζωῆς μας εἶναι, φαίνε-
 ται, γραμμένο σὲ παλίμψηστο κώδικα, σὲ πολ-
 λές στρώσεις καὶ θὰ πρέπει νὰ ξύνουμε αὐτὲς
 τὶς ἐπιχώσεις καὶ μὲ τὰ νύχια μας ἀκόμα γιὰ
 ν' ἀνακαλύπτουμε τὶς πρώτες γραφές, τὴν
 πρώτη γραφὴ καὶ ἐγγραφή τοῦ πρωτόκτιστου
 κάλλους.

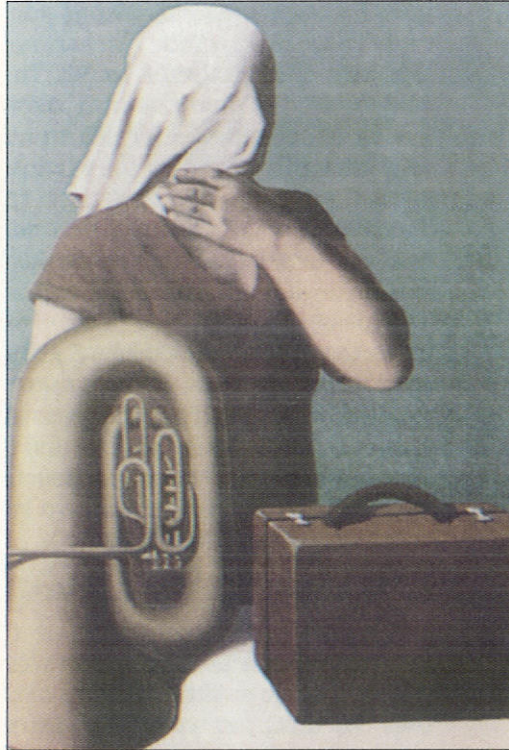
Ἐκεῖ, θ' ἀνακαλύψουμε τὴν στολὴ τὴν πρώ-
 τη, τὴν ἀποτυπωμένη σφραγίδα μὲ δακτυλίδι
 χρυσοῦ ποῦ φέρει ἀκριβὸ
 μονόγραμμα σὰ σὲ δίσκο
 στὸ χέρι τοῦ Ἀρχαγγέλου
 Μιχαήλ, ποῦ παριστᾶ τὴν
 ὑδρόγειο καὶ συμβολίζει
 τὸν κόσμο. (Χ.Δ.Κ.: Χρι-
 στὸς Δίκαιος Κριτής). Σὲ
 παραλλαγή, στὸν «δίσκο»
 εἰκονίζεται ὁ ἴδιος ὁ Χρι-
 στὸς. Ἐκεῖ προβάλλεται
 καὶ ἀνακλᾶται ὡς Κύριος
 τῆς Οἰκουμένης¹².

Ἄκίνητο φῶς καὶ Φῶς
 τοῦ κόσμου

Συνειρικὰ καὶ πάλι
 καὶ χωρὶς... δεσμεύσεις μοῦ
 ἔρχεται στὸ νοῦ ἓνα ἄλλο
 «μονόγραμμα», ὅσο παρά-
 ξενο ἢ ἀπίστευτο κι ἂν
 σᾶς φανεῖ. Στὴν τελικὴ ἀ-
 ποτύπωσή τους μὲ τὴ βοή-

θεια ὑπερυπολογιστῶν νέας γενεᾶς, ἀκίνητο-
 ποιημένες πλήρως καὶ ἐγκλωβισμένες δέσμες
 φωτός, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ συνηθισμένο
 ὑλικὸ σῶμα, μεταγράφουν ἓνα «Χ»¹³. Δὲν θέλω
 νὰ βγάλω κάποιο συμπέρασμα γιὰ συσχέτιση
 γραμμικῶν ἀποτυπώσεων καὶ γραμματικῶν
 ἀναλογιῶν. Δὲν ἔχουμε φθάσει σὲ τέτοιου τύ-
 που γλωσσικὲς ἀποκωδικοποιήσεις, οὔτε ἀκόμα
 καὶ μὲ τὸ «ἀλφαθητᾶρι τῆς ζωῆς». Ἀπλῶς
 παίρνω ἀφορμὴ γιὰ νὰ θυμίσω τὶς ἀναλογίες
 Χριστοῦ καὶ φωτός.

«Ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου» «ἐγὼ φῶς
 εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα» (Ἰωάννου 1, 12 καὶ

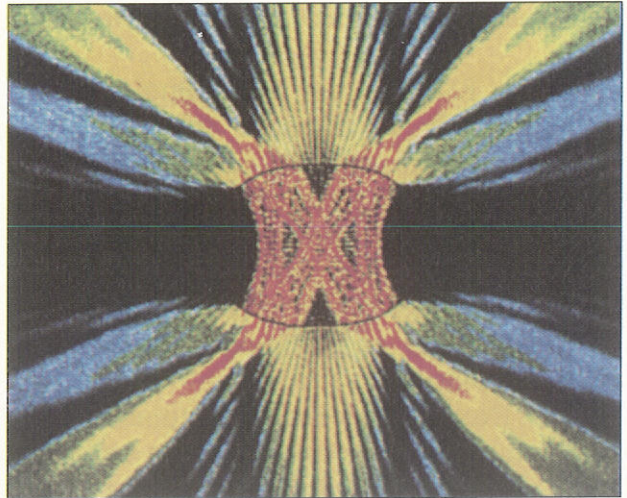

René Magritte, «Κεντρικὴ Ἱστορία»

46) μᾶς λεγει. Ὁ ἐρχομός Του στὸν κόσμο, ἂν μοῦ ἐπιτρεπόταν ἡ ἔκφραση, θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι σὰν μία στιγμή ἠθελημένης ἀκίνητοποίησής Του ἀπὸ τὸν ἀέναη κίνησή του, ὅπως ἡ ἡλιαχτίδα, ἡ δέσμη φωτὸς ποὺ ἐγκλώβισαν οἱ ἐπιστήμονες. Ἄλλωστε, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ λόγια Του ἐπαναλαμβάνω αὐτὸ γιὰ τὸ ὅποιο μᾶς ἔχει διαβεβαιώσει. «Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμί τοῦ κόσμου» (ὅσο εἶμαι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, εἶμαι τὸ φῶς γιὰ τὸν κόσμο, Ἰωάννου θ', 5).

Αὐτὸ τὸ φῶς ἄλλωστε μᾶς πρόβαλε ὁ ἱερεὺς στοὺς Ἑσπερινούς τῶν Προηγιασμένων: «Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι», καὶ τὸ ἴδιο φῶς μᾶς προσκαλεῖ νὰ λάβουμε τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα: «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός».

Αὐτό, λοιπόν, τὸ φῶς ἐπικαλούμεθα στὴν εὐχῆς τῆς Ἀ΄ Ὁρας, ποὺ θυμίζει τὴν αὐγὴ τοῦ κόσμου, νὰ μᾶς φωτίσει καὶ νὰ κατευθύνει τὰ διαδήματα ἡμῶν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν Του.

Χριστέ,
τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν,
τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον,
ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον,
σημειωθήτω ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς
τοῦ προσώπου Σου,
ὅτι ἐν αὐτῷ ὀφόμεθα φῶς τὸ ἀπρόσιτον.
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

1. Πολλὰ σχόλια ἔγιναν στὶς ἐφημερίδες, στὴν τηλεόραση καὶ στὸ ραδιόφωνο. Βλ. πρόχειρα τὴν «Καθημερινή» τῆς 28ης καὶ 29ης Μαρτίου (ἄρθρο τῶν Matt Wells καὶ Ἀντώνη Καρκαγιάννη) καὶ τὴν «Ταυτότητα» τῆς 6ης Ἀπριλίου (ἄρθρα τοῦ Πύργου Ν. Παπαθανασόπουλου, Πύργου Κόρδη, σ. 40-41, τοῦ Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, σ. 6 καὶ ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν, σ. 63). Ὡς «ὑβρις» μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ ἡ φωτογράφιση ὡς «νιμφίον» γνωστῆς ἑλληνίδας ἠθοποιοῦ στὸ περιοδικὸ «Κλίμα» (τεῦχος Ἀπριλίου 2001, ἐξώφυλλο καὶ σ. 138-143).

2. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀνανίου, ὁ ὁποῖος εἶχε σταλεῖ ἀπὸ τὸν Αὐγαρο, Τοπάρχη Ἐδέσσης, τὶς ἡμέρες τοῦ Ἁγίου Πάθους τοῦ Κυρίου «τὸν σωματικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα μετὰ πάσης ἀκριθείας ἱστορήσαι». Βλ. συναξάριον ΙΣΤ' Αὐγούστου, Μηναιον, ἔκδοση «Φωτός», σ. 1676-170α.

3. Ἐλεγχος τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, Βιβλίον V, 16, 2 (Sources Chretiennes, No 153, 1969, σ. 216-217).

4. Ἀ. Μ. Σταυροπούλου, Ὁ φιλοκαλικὸς ἄνθρωπος, μία ὀρθόδοξη πρόταση ζωῆς, Ἀθήνα 1999, ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «Κοινωνία», 16 σ.

5. Μηναιον Δεκεμβρίου, ἔκδοση «Φωτός», σ. 1376.

6. Τὸ παράθεμα ἀπὸ τὸ προλογικὸ σημείωμα τοῦ Πύργου Γαλάβαρη, Ὁρθόδοξη πνευματικότητα. Κείμενα καὶ εἰκόνες, Ἡμερολόγιο 2000, Ἱερὰ Μονὴ Σινᾶ.

7. Περισσότερα γιὰ τὴν παράδοση τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου βλ. στὴν ἑλληνογαλλικὴ ἔκδοση τῆς Εἰρήνης Οἰκονο-

μίδου, Τὸ Ἅγιον Μανδήλιον - Le Saint Voite, Ἀθήνα 1992, 72 σ.

8. Σὲ ἀνταπόκρισὴ τοῦ ἀπὸ τὴν Πράγα στὴν ἔκθεση Germinations 9 (Βλαστήσεις) μὲ τίτλο: Οἱ νεοσοὶ τῆς τέχνης («Καθημερινή» τῆς 9ης Ὀκτωβρίου 1996, σ. 10).

9. Βλ. ἀνταπόκριση τῆς Μαργαρίτας Πουρνάρα ἀπὸ τὴν ἀναδρομικὴ ἔκθεση τῆς γλύπτριας στὸ Παρίσι, μὲ τίτλο: «Τέχνη ἀπὸ μνήμη ἀγνὴ στὰ γλυπτὰ τῆς Σίμωνι» («Καθημερινή» τῆς 10ης Αὐγούστου 1999, σ. 13).

10. Τὸ ἔργο ἐκτίθεται σὲ ἔκθεση μὲ τίτλο Μαγκρίτ: Ἡ κεντρικὴ ἱστορία, ποὺ ἀνοίξε στὸ κέντρο Vittoriano τῆς Ρώμης τὴν τελευταία ἐβδομάδα τοῦ Μαρτίου («Ἡ Καθημερινή», 1η Ἀπριλίου 2001, σ. 50).

11. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικοὶ Λόγοι, ἔκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1961, σ. 145-146.

12. Βλ. στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο φορητὴ εἰκόνα τοῦ 14ου αἰώνα. Ἡ παραλλαγή βρίσκεται στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Πάφου στὴν Κύπρο (γύρω στὰ 1500 μ.Χ.) ἐπιτυχὴ παράσταση τοῦ δίσκου ἀγιογράφησε ὁ Γ. Κόρδης στὴν «Σύναξη τῶν Ἀρχαγγέλων», εἰκόνα ποὺ βρίσκεται στὴν Ἰ. Μονὴ Θεοσκεπάστης Σοχοῦ Λαγκαδά.

13. Ἡ «Καθημερινή» 19 Ἰανουαρίου 2001 στὴν πρώτη σελίδα καὶ ἄρθρο τοῦ James Glanz στὸ ἴδιο φύλλο μὲ τίτλο: «Ἀκίνητοποίησαν τὸ φῶς στὰ ἐργαστήρια». Πρβλ. ὅμως ἄρθρο τοῦ Ἀ. Γαλδάδα, Οἱ περιπέτειες τοῦ φωτός, στὸ «Βῆμα» τῆς Κυριακῆς 28 Ἰανουαρίου τοῦ ἴδιου ἔτους (σ. 56-57).

Ἀκολουθώντας τὸν ὄσιο Ἰάκωβο τὸν Ἀσκητὴ Ὁ πατὴρ Σέργιος τοῦ Λ. Τολστόϊ καὶ ἡ πρόκληση τοῦ διαβόλου

Τοῦ Μιχαήλ Κ. Μακράκη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

«Ναί, θὰ πάω, ἀλλὰ θὰ κάνω ὅπως ἐκεῖνος ὁ πατήρ, πού ἔθετε τὸ ἓνα χέρι πάνω στὴν πόρνη καὶ τὸ ἄλλο ἔβαζε στὴ φωτιά»

πατήρ Σέργιος

(Ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη νουβέλα τοῦ Τολστόϊ, κεφ. V)

Στὸ τελευταῖο τεῦχος (Ἀπριλίου), συνεχίζοντας τὴν ἱστορία τοῦ ὁσίου Ἰακώβου τοῦ Ἀσκητῆ, μιλήσαμε γιὰ τὴν πόρνη ἐκείνη γυναίκα, πού ἐπιδίωξε νὰ τὸν παρασύρει στὴν ἁμαρτία. Καὶ πού, τελικά, σώθηκε ἐξαιτίας του κι ἔγινε ἁγία. Εἶναι συγκλονιστικὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο τὴν ἔσωσε, ὅπως ἔσωσε καὶ τὸν ἑαυτό του, ὅταν γιὰ ν' ἀποφύγει τὴν ἡδονή, προτίμησε τὴν ὀδύνη μὲ τὸ νὰ βάλει τὸ χέρι του στὴ φωτιά. Ἐνα περιστατικὸ πού, ὅπως εἶπαμε, ἔχει ὑπόψη του καὶ ὁ Τολστόϊ, ἀπὸ τὸ Συναξαριστὴ, στὴ νουβέλα του γιὰ τὸν πατέρα Σέργιο. Ὅπως ὁ Ἰάκωβος, ἔτσι καὶ ὁ Σέργιος σκέφτεται ν' ἀντιδράσει, σὲ μιὰ παρόμοια περίπτωση, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Κάπου μέσα στὴ νουβέλα, λέει στὸν ἑαυτό του: «Ναί, θὰ πάω, ἀλλὰ θὰ κάνω ὅπως ἐκεῖνος ὁ πατήρ, πού ἔθετε τὸ ἓνα χέρι πάνω στὴν πόρνη καὶ τὸ ἄλλο ἔβαζε στὴ φουφου» (βλ. Otets Sergi, στὰ Ἔπαντα τοῦ Τολστόϊ [Moskva 1958-1959], τόμ. 12 [1959], κεφ. V, σελ. 72). Καὶ μόνο ἀπὸ αὐτὸ εἶναι φανερὸ πόσο γνωστός, ἂν καὶ ἄγνωστος γιὰ τοὺς πολλούς, ὑπῆρξε γιὰ τὸν Τολστόϊ ὁ ὄσιος Ἰάκωβος. Ὅμως, στὸ συγκεκριμένο περιστατικὸ, ὑπάρχει μιὰ διαφορά, μικρὴ ἢ μεγάλη, πού κάνει ἀκόμα πιὸ συγκλονιστικὴ

τὴν ἀφήγηση τοῦ Ρώσου συγγραφέα. Ἀλλὰ, ἂς δοῦμε μὲ συντομία, σύμφωνα ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεση πού δώσαμε στὸ προηγούμενο τεῦχος, πῶς ἀφηγεῖται ὁ διάσημος συγγραφέας τὸ συγκλονιστικὸ αὐτὸ περιστατικὸ.

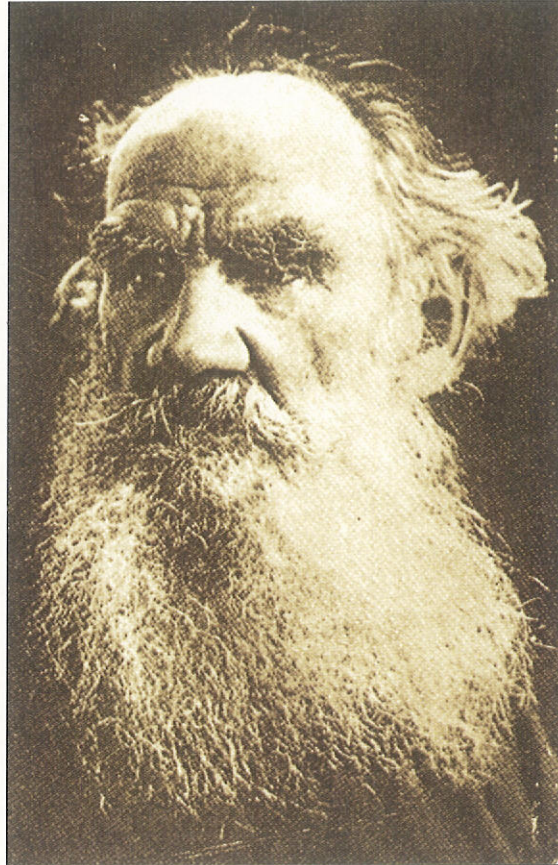
Ἄν μιὰ γυναίκα προσπάθησε ν' ἀπομακρύνει τὸν ὄσιο Ἰάκωβο ἀπὸ τὴ μοναστικὴ του ζωὴ, μιὰ ἄλλη γυναίκα ἔγινε αἰτία νὰ περιβληθεῖ τὸ μοναχικὸ σχῆμα. Ἡ γυναίκα αὐτὴ ἦταν μιὰ πολὺ ὀμορφη κοπέλα τῆς αὐλῆς τοῦ τσάρου Νικολάου Β' (Πάβλοβιτς), ἡ κόμισσα Μαίρη Κορότκοβα (ἢ Καρατκόβα). Ἦταν ἡ μνηστὴ τοῦ λαμπροῦ καὶ ωραίου ὑπολοχαγοῦ τῶν θωροκοφόρων, τοῦ πρίγκιπα Στεπὰν Κασάτσκι, ὅπως ὀνομαζόταν ὁ Σέργιος ὅσο εἶχε ἀκόμα σχέσεις μὲ τὸν κόσμο. Ὡσπου μιὰ μέρα πληροφορήθηκε ὅτι ἡ ἀγαπημένη του, πού φάνταζε ὡς τότε στὰ μάτια του σὰν ἄγγελος, σὰν μιὰ θεά, εἶχε γίνει τώρα κι ἓνα χρόνο ἐρωμένη τοῦ τσάρου. Τόση μεγάλη ὑπῆρξε ἡ ἀπογοήτευσή του πού ἀποφάσισε, λίγες ἐβδομάδες πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο του, νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὸ στρατὸ πού τοῦ ὑποσχόταν γρήγορο καὶ λαμπρὸ μέλλον. Συνάμα διέλυσε καὶ τὸν ἀρραβώνα του καὶ κλείστηκε σὲ μοναστήρι, γιὰ νὰ γίνει μοναχὸς (σ. 52, 56-58).

Στὸ μοναστήρι αὐτὸ, ἡγούμενος ἦταν ἓνας μαθητὴς τοῦ γνωστοῦ στάρετς Ἀμβροσίου, στὸν ὁποῖο ὑποτάχθηκε ὁ Κασάτσκι σὰν σὲ γέροντά του. Κατὰ τὴν πρώτη περίοδο ἔζησε μὲ ὑποταγή, ὄχι στὴ δική του θέληση, ἀλλὰ

στή θέληση ενός πνευματικού ανθρώπου. Κι αυτό τον έκανε να νιώθει ιδιαίτερη γαλήνη (σ. 58-60). Γενικά, στο πρώτο μοναστήρι όπου μπήκε ο Κασάτσκι, πέρασε επτά χρόνια. Στο τέλος του τρίτου χρόνου έγινε ιερομόναχος και πήρε το όνομα Σέργιος. Η χειροτονία του ήταν γι' αυτόν σημαντικό γεγονός. Πάντα, βέβαια, ένιωθε μεγάλη πνευματική χαρά όταν έπαιρνε τη θεία Μετάληψη. Πολύ περισσότερο, όμως, τώρα που μπορούσε ο ίδιος να κάνει την τελετή της Προσκομιδής, προετοιμάζοντας τον άρτο και τον οίνο (σ. 60). Και, παρότι με τον καιρό άρχισε η τελετή αυτή να του γίνεται απλή συνήθεια, δεν σταμάτησε ωστόσο να συγκεντρώνει όλο του το ενδιαφέρον κάθε μέρα και πιο πολύ στην πνευματική ζωή. Έτσι που δέχτηκε με αδιαφορία την είδηση για το θάνατο της μητέρας του και το γάμο της πρώην μνηστής του (σ. 60-61).

Τον τέταρτο χρόνο του μοναχικού του βίου, του έκαμαν μια μετάθεση σ' ένα μοναστήρι κοντά στην πρωτεύουσα, αναθέτοντάς του ανώτερα καθήκοντα. "Αν και δοκίμασε στην αρχή ν' αρνηθεί, υπακούοντας τελικά στον στάρετς του, δέχτηκε να πάει στο νέο του μοναστήρι. Όμως, δεν ήταν ικανοποιημένος. Έμεινε, ωστόσο, εκεί δύο σχεδόν χρόνια (σ. 61-63). Όσπου έγραψε στον στάρετς, παρακαλώντας τον να του επιτρέψει να ξαναγυρίσει στο μοναστήρι του. Κι εκείνος, ύστερα από συνεννόηση με τον ήγού-

μενο της Μονής του Ταμπίνο, τον πατέρα Παΐσιο, τον έστειλε να μείνει στο κελί του Γλαρίωνα που είχε πεθάνει πρόσφατα. Το κελί αυτό ήταν μια σπηλιά στο βουνό με δύο διαμερίσματα. Στο εσώτερο από αυτά ήταν ο τάφος του Γλαρίωνα. Στο μπροστινό διαμέρισμα βρισκόταν ένα κοίλωμα μ' ένα άχυρένιο στρώμα για ύπνο, ένα τραπεζάκι κι ένα

Το εξώφυλλο της νουβέλας για τον πατέρα Σέργιο σ' ελληνική μετάφραση της Κοραλίας Μακρή (έκδ. Δ. Κοροντζή, Αθήνα 1978) που έγραψε ο Τολστόϊ με βάση το βίο του οσίου Ιακώβου του Άσκητη, σύμφωνα με το Μέγα Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας

ράφι με εικονίσματα και βιβλία. Στην έξωτερική πόρτα που κλειδώνει, ήταν στηριγμένο ένα ραφάκι, όπου κάποιος μοναχός άφηνε κάθε μέρα το φαγητό που έφερνε από το μοναστήρι. Σ' αυτή τη σκήτη, λοιπόν, κλείστηκε ο πατήρ Σέργιος κι έγινε έρημίτης (zatvornik) (σ. 64).

Ήταν απόκριες, τον ένατο χρόνο που ασκήτευε στο Ταμπίνο, όταν μια ευθυμη συντροφιά της γειτονικής πολτείας από πλούσιους, άντρες και γυναίκες, βγήκε με έλκηθρα μέσα στη νύχτα για περίπατο, ύστερα από ένα γερό φαγοπότι. Ανάμεσά τους ήταν και μια πλούσια και όμορφη ζωντοχήρα, η Μακόφκινα. Η γυναίκα αυτή, γνωστή σε όλη την πόλη για τα καμώματά της, όταν πληροφορήθηκε ότι κάπου εκεί ασκήτευε ο πατήρ Σέργιος, για τον οποίο είχε ακούσει τόσα πολλά, παρακάλεσε τους συντρόφους της να την πάνε ως τη σκήτη του, για να περάσει τη νύχτα κοντά του. Παρά τις αντιρρήσεις των άλλων ότι δεν πρόκειται να την δεχτεί, αυτή επέμεινε, βάζοντας μάλιστα στοίχημα μαζί τους ότι θα πετύχει το σκοπό της. Ξε-

φορήθηκε ότι κάπου εκεί ασκήτευε ο πατήρ Σέργιος, για τον οποίο είχε ακούσει τόσα πολλά, παρακάλεσε τους συντρόφους της να την πάνε ως τη σκήτη του, για να περάσει τη νύχτα κοντά του. Παρά τις αντιρρήσεις των άλλων ότι δεν πρόκειται να την δεχτεί, αυτή επέμεινε, βάζοντας μάλιστα στοίχημα μαζί τους ότι θα πετύχει το σκοπό της. Ξε-

κίνησαν, λοιπόν, για τὸ ἐρημητήριο. Καὶ ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ, κατέβηκε ἡ ζωντοχήρα ἀπὸ τὸ ἔλκηθρό τους, παίρνοντας τὸ μονοπάτι γιὰ τὴ σπηλιά (σ. 64-66).

Τὴν ὥρα ποὺ ὁ πατὴρ Σέργιος κοιμόταν στὴ σκῆπη του, ἄκουσε μέσα στὴν προχωρημένη νύχτα ἓνα κτύπημα στὴν πόρτα του. Στὴν ἀρχὴ δὲν πίστεψε στ' αὐτιά του, ὥσπου ξανάκουσε τὸ κτύπημα, μαζὶ μὲ μιὰ γυναικεία φωνὴ ποὺ τὸν παρακαλοῦσε: «Ἀφήστε μὲ νὰ μπῶ, γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ... Δὲν εἶμαι ὁ διάβολος παρὰ μιὰ ἁμαρτωλὴ, μιὰ παραστρατημένη... Εἶμαι βρεγμένη, ξεπάγιασα καὶ ζητῶ ἄσυλο». Ἀκούγοντάς τὴν ὁ πατὴρ Σέργιος, ἀναρωτήθηκε, μήπως πραγματικὰ ἦταν ὁ διάβολος ποὺ, ὅπως διάβασε στοὺς βίους τῶν ἁγίων, μεταμορφώνεται σὲ γυναίκα (σ. 68). Εἶπε μιὰ προσευχή. Καὶ ὕστερα ἀκούμπησε τὸ πρόσωπό του στὸ τζαμάκι τοῦ παραθυριοῦ του καὶ προσπάθησε νὰ δεῖ ποιά ἦταν ἡ γυναίκα αὐτὴ ποὺ, ὅταν τὴν εἶδε ἔτσι ἀπλὴ καὶ ἀγαθὴ, κάθε ἄλλο παρὰ διάβολος τοῦ φάνηκε. «Ποιά εἶστε; Τί θέλετε;» τὴν ρώτησε. «Ἀνοῖξτε, ἐπιτέλους», τοῦ εἶπε μὲ μιὰ καπριτσιόζικη αὐταρχικότητα. «Ξεπάγιασα, σὰς λέω, ἔχασα τὸν δρόμο». Κι ἐπειδὴ αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ μένει διστακτικὸς, ἐπέμενε ἐκείνη μὲ κλαψιάρικη φωνή, λέγοντάς του ὅτι θὰ πεθάνει ἀπὸ τὸ κρῦο, ἂν τὴν ἀφήσει ὅλη νύχτα ἔξω.

Ὅταν τελικὰ τῆς ἀνοῖξε, τῆς παραχώρησε τὸ ἐξωτερικὸ διαμέρισμα καὶ ἀποτραβήχτηκε αὐτὸς, στὸ πιὸ μέσα. Ἔβαλε τὸ σύρτη στὴ μικρὴ μεσόπορτα καὶ ἄρχισε νὰ προσεύχεται, ἐπαναλαμβάνοντας κάθε τόσο τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με» (σ. 69, 72). Προσευχόταν συνέχεια, χωρὶς νὰ δίνει καμιὰ σημασία στις παρακλήσεις νὰ τῆς φέροι κάποιο ζεστὸ ροῦχο, γιὰ ν' ἀντικαταστήσει τὰ βρεγμένα ποὺ ἄρχισε κιόλας νὰ βγάζει ἀπὸ πάνω της (σ. 69-71). Ὅσπου κάποια στιγμή τὴν ἄκουσε νὰ λέει μὲ πονεμένη φωνὴ ὅτι εἶναι ἄρρωστη, παρακαλώνοντας τὸν νὰ τὴν βοηθήσει. Ὅμως, αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ μὴν ἀπαντᾷ.

Καὶ μονάχα ὅταν εἶπε ἐκείνη ὅτι κινδυνεύει νὰ πεθάνει, πῆρε ὁ πατὴρ Σέργιος τὴν ἀπόφαση: «Ναί, θὰ πάω, —εἶπε μέσα του— ἀλλὰ θὰ κάνω ὅπως ἐκείνος ὁ πατήρ, ποὺ ἔθετε τὸ ἓνα χέρι πάνω στὴν πόρνη καὶ τὸ ἄλλο ἔβαζε στὴ φουφού». (σ. 72). Ὅμως, «δὲν ὑπάρχει φουφού», σκέφτηκε. Καὶ κοίταξε γύρω του. Εἶδε τὴ λάμπα καὶ κρέμασε τὸ ἓνα του δάκτυλο πάνω ἀπὸ τὴ φλόγα. Ἀλλὰ ἐνίωσε ὅτι δὲν μπορούσε ν' ἀντέξει τὸν πόνο.

Στὸ μεταξὺ ἐκείνη ἐξακολουθοῦσε νὰ καλεῖ σὲ βοήθεια. «Ἐρχομαι», εἶπε. Καί, ἀνοίγοντας τὴν πορτοῦλα, πέρασε, χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξει, στὸ μικρὸ διάδρομο ὅπου ἔκοβε τὰ ξύλα μὲ τσεκούρι, καὶ βρῆκε τὸ μεγάλο κούτσουρο ποὺ πάνω του τὰ ἀκουμποῦσε γιὰ νὰ τὰ κόψει. «Ἐρχομαι», εἶπε ξανά. Καὶ ἀφοῦ πῆρε τὸ τσεκούρι στὸ δεξιὸ χέρι, ἄπλωσε τὸ δεῖχτη τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ πάνω στὸ κούτσουρο καί, σηκώνοντας ψηλὰ τὸ τσεκούρι, τὸ κτύπησε μὲ ὀρμὴ στὸ δάκτυλό του, «πιὸ κάτω ἀπὸ τὴ δευτέρη ἄρθρωση». Τὸ κομμένο δάκτυλο τινάχτηκε πιὸ εὐκολὰ ἀπ' ὅσο ἓνα ξυλάκι στὸ ἴδιο μέγεθος, στριφογύρισε στὸν ἀέρα κι ἔπεσε στὴν ἄκρη τοῦ κούτσουρου καὶ ὕστερα σύρθηκε στὸ δάπεδο (σ. 73).

Ὁ πατὴρ Σέργιος τὸ ἄκουσε νὰ πέφτει προτοῦ νὰ νιώσει τὸν πόνο. Καὶ εἶδε τὸ ζεστὸ αἷμα νὰ τρέχει συνέχεια. Τὸ περιτύλιξε στὰ γρήγορα μὲ μιὰ ἄκρη τοῦ ράσου του καὶ ἤρθε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὴ γυναίκα, μὲ χαμηλωμένα τὰ μάτια. Ὅταν ἐκείνη κατὰλαβε τί εἶχε συμβεῖ, ξέσπασε σὲ λυγμούς. Συντετριμμένη ἔπεσε στὰ πόδια κι ἀφοῦ τὸν παρακάλεσε νὰ τὴν συγχωρέσει, ὑποσχέθηκε ν' ἀλλάξει ζωὴ. Καί, πραγματικὰ, ὕστερα ἀπὸ ἓνα χρόνο ἔγινε μοναχὴ καὶ ἄρχισε στὸ μοναστήρι μιὰ αὐστηρὴ ζωὴ μὲ προστάτη τῆς τὸν ἐρημίτη Ἀρσένιο ποὺ τῆς ἔστειλε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ κάποιο γράμμα (σ. 73-74).

Ἄν καὶ ἡ πιὸ ἁμαρτωλὴ γυναίκα μπορεῖ ν' ἀναδεχθεῖ σὲ ἁγία, ἓνας ἀληθινὸς ἄγγελος, ὡστόσο γιὰ τὸν Τολστόϊ δὲν παύει ἡ γυναίκα νὰ ἐμφανίζεται, συχνὰ, ὡς «ἄγγελος φωτός».

Θέματα Ἐφημεριακοῦ Κλήρου

«ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΝ ΥΓΕΙΑΣ - ΕΝΙΑΙΟΝ ΜΗΤΡΩΟΝ ΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ»

(συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος μηνὸς Ἀπριλίου 2001)

2. Συνταξιούχοι Κληρικοί:

α) Λόγω γήρατος μετὰ τὴν συμπλήρωση τοῦ 70οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τους ἢ β) ἀνεξαρτήτως τῆς ἡλικίας τους, λόγω ἀσθενείας καὶ κατόπιν ἀποφάσεως τῆς ἀρμοδίας Δευτεροβαθμίου Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς.

Α) Νέα ἐγγραφή στὸ Μητρώο

Ἀρμοδία γιὰ τὴν ἔκδοση βιβλιαρίου νοσηλείας σὲ κάθε συνταξιούχο Κληρικὸ εἶναι ἡ Δ/ση Ὑγείας τῆς Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοικήσεως τοῦ τόπου μονίμου κατοικίας του.

Ὁ συνταξιούχος Κληρικὸς διατηρεῖ τὸν Ἀριθμὸ Μητρώου πού εἶχε ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Κληρικὸς.

Γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ βιβλιαρίου του παραλαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω Δ/ση ἓνα Ἀπογραφικὸ Δελτίο, τὸ ὁποῖο καὶ συμπληρώνει.

Κατόπιν, συγκεντρώνει τὰ κατὰ περίπτωσιν ἀπαιτούμενα, γιὰ τὸν ἴδιο καὶ τὰ προστατευόμενα μέλη του, δικαιολογητικά, πὺν ἀναφέρονται στὸ ἀπογραφικὸ δελτίο, καὶ τὰ καταθέτει, μαζί μὲ τὸ ἀπογραφικὸ δελτίο, στὴν Δ/ση Ὑγείας τῆς Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοικήσεως τοῦ τόπου μονίμου κατοικίας του, προκειμένον: 1) νὰ τοῦ ἐκδώσει ἀτομικὸ βιβλῖαριον νοσηλείας καὶ συνταγολόγιον γιὰ τὸν ἴδιο καθὼς καὶ ἀτομικὸ βιβλῖαριον καὶ συνταγολόγιον γιὰ κάθε προστατευόμενον μέλος του, καὶ 2) νὰ τοῦ τὰ ἐπικυρώσει μὲ τὴν ἐπικόλλησιν ἐγγυητικῶν σημάτων.

Προστατευόμενα μέλη εἶναι τὰ ἴδια μὲ αὐτὰ πὺν ἀναφέρονται στὸ προηγούμενον τεῦχος γιὰ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Κληρικούς.

Γιὰ κάθε νέο προστατευόμενον μέλος του, ὁ Κληρικὸς καταθέτει, μαζί μὲ τὰ ἀπαραίτητα κατὰ περίπτωσιν δικαιολογητικά, στὴ Δ/ση Ὑγείας τῆς Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοικήσεως τοῦ τόπου μονίμου κατοικίας του, νέο Ἀπογρα-

φικὸ Δελτίο, στὸ ὁποῖο ἀναγράφει τὰ πλήρη στοιχεῖα τοῦ νέου μέλους καὶ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τὰ ἰδικά του (Ἀριθμὸς Μητρώου, Ἐπώνυμο, Ὄνομα). Ἀπὸ ἐκεῖ παραλαμβάνει τὸ ἀτομικὸ βιβλῖαριον νοσηλείας καὶ τὸ συνταγολόγιον γιὰ τὸ νέο μέλος. Αὐτὴ ἡ διαδικασία ἐπαναλαμβάνεται γιὰ κάθε νέο προστατευόμενον μέλος.

Στοὺς νέους συνταξιούχους Κληρικούς χορηγοῦνται ἀτομικὰ βιβλῖαρια καὶ συνταγολόγια συνταξιούχου ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, δεδομένου ὅτι θεωροῦνται συνταξιούχοι ἀπὸ τὴν στιγμή πὺν θὰ λάβουν τὸ Ἀπολυτήριον Γράμμα ἀπὸ τὴν οἰκεία Ἱερὰ Μητροπόλιν.

Τὰ ἀνωτέρω βιβλῖαρια φέρουν τὴν ἔνδειξιν «ΠΡΟΣΩΡΙΝΟ», μέχρις ὅτου ὁ συνταξιούχος προσκομίσει στὴν Δ/ση Ὑγείας τὴν Συνταξιοδοτικὴν Πράξιν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, ἓνα ἀντίγραφο τοῦ Ἀπολυτηρίου Γράμματος ἀπὸ τὴν οἰκεία Ἱερὰ Μητροπόλιν καὶ τὸ ἀπόκομμα Πληρωμῆς Συντάξεως. Τότε τὰ βιβλῖαρια μετατρέπονται σὲ μόνιμα. Ἡ διάρκεια ἰσχύος τῶν προσωρινῶν βιβλιαρίων εἶναι τρίμηνη μὲ δυνατότητα διαδοχικῶν τριμῶνων παρατάσεων, μέχρι νὰ προσκομίσει ὁ συνταξιούχος τὴν συνταξιοδοτικὴν του πρᾶξιν.

Τὰ ἴδια ἰσχύουν καὶ γιὰ τὶς περιπτώσεις μεταβίβασης τῆς συντάξεως σὲ χήρα ἢ τέκνα, λόγω θανάτου τοῦ ἄμεσα ἀσφαλισμένου Κληρικοῦ.

Β) Μεταβολὲς τοῦ Μητρώου

Γ) Ἀνανέωση-ἔκδοση νέων συνταγολογίων

Δ) Διορθώσεις πὺν προκύπτουν ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀπογραφικῶν δελτίων

Ἰσχύουν τὰ ἴδια μὲ αὐτὰ πὺν ἀναφέρονται στὸ προηγούμενον τεῦχος γιὰ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Κληρικούς.

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ. Νεκτάριος Παρασκευάκος

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Του Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Τριανταφύλλου

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ (20 Μαΐου 2001)

(Ἰωάν. θ', 1-38)

Τὴν περιπέτεια καὶ τὶς δυσκολίες, πὺν συνεπάγεται τὸ ἐγγεί-
ρημα τοῦ «διαλόγου», παρουσιάζει αὐτὴ ἡ εὐαγγελικὴ διήγηση,
περιγράφοντας προβλήματα ἐπικοινωνίας καὶ στάσεις ζωῆς.

Κύρια πρόσωπα ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς πὺν θεραπεύθηκε, οἱ
ἀποτελοῦντες τὸ περιβάλλον του (γονεῖς, γείτονες, κλπ. γνω-
στοί), οἱ Φαρισαῖοι καὶ ὁ Χριστός.

Ἡ ἀδυναμία τῶν γειτόνων καὶ τῶν γνωστῶν νὰ βεβαιώσουν
ὁμόφωνα τὴν ταυτοπροσωπία τοῦ θεραπευθέντος μὲ τὸν τυφλὸ
ἐπαίτη πὺν ἔδλεπαν καθημερινὰ καὶ ἡ, μετὰ τὴν ἐκ μέρους του
παροχὴ πληροφοριῶν γιὰ τὰ θαυμαστὰ συμβάντα, ἀπλή παρα-
πομπὴ του στοὺς Φαρισαίους σημαίνει παγερὴ ἀδιαφορία, ἀδυ-
ναμία ἀποδοχῆς τῆς ἀληθείας ἐν ἀπλότητι, ἀπροθυμία συμμε-
τοχῆς στὴ χαρὰ, φρικτὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀ-κοινωνιῆς.

Οἱ γονεῖς δὲν ἀρνοῦνται τὴν τυπικὴ ἀναγνώριση τοῦ
σπλάγγου τους, ἀλλὰ τὴ θυσία πὺν ἐπιβάλλει ὁ γονικὸς ρόλος
καὶ τὴν ὀδύνη τῆς ὁμολογίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ στάση τῶν Φαρισαίων φανερῶνει μίαν ἐγωϊστικὴν αὐτοπε-
ποιθήση, πὺν προσπαθεῖ νὰ ἀποφύγη τὴν ἀναμέτρηση καὶ γι'
αὐτὸ χρησιμοποιεῖ ὑποκριτικὰ τὸ διάλογο, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ
δικαιώση τὴν παγωμένη ἐχθρική συμπεριφορὰ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ.

Προτάσσει τὸ συμπέρασμα «οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι
παρὰ τοῦ Θεοῦ» τῆς διαλεκτικῆς διαδικασίας καὶ τὸ αἰτιολο-
γεῖ –ἐντελῶς σαθρὰ– «ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ».

Ρωτᾷ χωρὶς νὰ ἀκοῦη τίς ἀπαντήσεις (στ. 27), διευρύνει τὸν
κύκλο τῶν συζητητῶν, ὄχι ἀπὸ πόνο, ἀλλὰ γιὰ νὰ προκαλέση σύγ-
χυση (στ. 18), ἐπιστρατεύει μηχανισμοὺς ἐκφοβισμοῦ (στ. 22), λοι-
δορεῖ καὶ εἰρωνεύεται (στ. 28), διακατέχεται ἀπὸ σύμπλεγμα ἀνω-
τερότητας (στ. 28) καὶ αἰσθημα αὐτάρκειας (στ. 34), διακόπτει τὸ
διάλογο ἐκμηδενίζοντας καὶ ἀποπέμποντας τὸν συνομιλητὴ (στ. 34).

Ὁ πρῶν τυφλὸς εἶναι εὐγνώμων, ἀσυμβίβαστος, γεμᾶτος
θάρρος, τὸ ὁποῖο ἐμπνέει ἡ πίστις καὶ ἡ ἀλήθεια, ἤρεμος καὶ
σταθερὸς στὴν κατάθεση τῶν ἐπιχειρημάτων του, ἔτοιμος νὰ
ἀναλάβῃ τὸ κόστος τῆς γνησιότητας.

Ὁ Χριστός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ διάλογο πὺν διεξάγει
μὲ ὄλους, διαλέγεται (στ. 35-37) μ' ὄσους πενοῦν καὶ διποῦν τὴν
ἀλήθεια, τὴν κρίσιμη ὥρα κατὰ τὴν ὁποία οἱ ἄλλοι τοὺς ἔχουν
ἀπορρίψει. Ἀπευθύνεται προσωπικὰ, ὁμιλεῖ μὲ στοργὴ καὶ ταπει-
νωσὴ καὶ ὀδηγεῖ τὸν συνομιλητὴ του, συνεπῶς καὶ τὸ διάλογο,
σ' ἄλλες παραμέτρους καὶ ἀποκαλύψεις, πὺν πέρα, πὺν πάνω...

Ζώντας σὲ μίαν ἐποχὴ πὺν τὰ στόματα εἶναι ἀπίλωτα, τὰ
αὐτὰ ἐρημητικὰ κλειστά, οἱ καρδιὲς παγωμένες, εἶναι ἀνάγκη
νὰ ξαναδοῦμε ὄλων τῶν εἰδῶν τοὺς διαλόγους μας καὶ νὰ τοὺς
μετρήσουμε τίμα καὶ σοβαρά...

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ

Α΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (27 Μαΐου 2001)

(Ἰωάν. ιζ', 1-13)

Ἡ Ἀρχιερατικὴ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ὁποία ἔκαμε
μετὰ τίς τελευταῖες ὑποθήκες πὺν ἔδωσε στοὺς μαθητῆς Του,
λίγο πρὶν τὸ πάθος Του, καὶ ἀναφέρεται σ' αὐτὴ τὴν εὐαγγε-
λικὴ περικοπή, θέτει ἐνώπιόν μας αὐτὴ τὴν «θεοποιοῦ ἀρετὴ»
τῆς προσευχῆς. «Μετὰ τὴν παραίνεσιν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τρέ-
πεται, παιδεύων ἡμᾶς ἐν τοῖς πειρασμοῖς, πάντα ἀφέντας, ἐπὶ
τὸν Θεὸν καταφεύγειν», λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος.

Ἀνυψώνει ὁ Χριστὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς Του στὸν οὐρανὸ καὶ
διαλέγεται πρὸς τὸν πατέρα Του, διδάσκοντάς μας «τὸ ἐκτενὲς
καὶ ἀπερίσπαστον ἐν ταῖς εὐχαῖς», ἐνῶ ἄλλοτε «πίπτει ἐπὶ πρό-
σωπον νομοθετῶν ταπεινῶσαι καὶ συντριβὴν καρδιάς», κατὰ
τὸν Ζιγαβηνό.

Μὲ τὴν πεποίθησιν τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθειας ὁ ἱερὸς
ψαλμωδὸς ἀναφέρει στὸν 122ο ψαλμὸ: «Πρὸς σὲ τὸν κατοι-
κοῦντα στὸν οὐρανὸ καὶ ὄχι πρὸς ἄλλον ἔχω ὑψώσει τοὺς
ὀφθαλμοὺς μου. Ὅπως οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δούλων εἶναι προ-
σηλωμένοι στὰ χέρια τῶν κυρίων τους γιὰ νὰ λάβουν ἐργα-
σία, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς προστασίας τους, ἔτσι καὶ τὰ
δικὰ μου μάτια εἶναι στραμμένα μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ ἐγκαρ-
τέρησιν στὸν Κύριον καὶ Θεὸν μας, ἕως ὅτου μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ
καὶ μᾶς ἐλεήσῃ».

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς ἔχει διαβεβαιώσει ὅτι ἀπὸ Ἐκείνον
πὺν κατοικεῖ στὸν οὐρανὸ καὶ καταπάντα ἐξ οὐρανοῦ (Ἰωάν.
γ', 13) κατέρχεται ἡ εὐλογία τῆς σωτηρίας καὶ ἡ ζωὴ στὸν
κόσμο (Ἰωάν. στ', 32-32).

Ἡ προσευχὴ εἶναι σὰν τὸν αἰγερινό, πὺν προμηνεῖ τὸν
ἥλιο τῆς Δικαιοσύνης στὴν καρδιά. Ὁ Χριστὸς ὡς ἡ μόνη
πραγματικὴ καὶ ἀξίεραστη Ἀλήθεια μεταμορφώνει τὸν ἄνθρω-
πο, χαράσσοντας μέσα του μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὰ ἴδια γράμ-
ματα, ὅπως τότε στὶς Μωσαϊκὲς πλάκες.

Αὐτὸς πὺν διὰ τῆς προσευχῆς «κολλᾷ» στὸ Θεό, ζεῖ μὲ
πληρότητα, θεολογεῖ καὶ δοξολογεῖ ἐν ἀληθείᾳ.

Ὅπως οἱ Πατέρες τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πὺν
τιμᾶμε αὐτὴ τὴν ἡμέρα, οἱ ὁποῖοι ἀνεδείχθησαν θεολόγοι,
ὡς ἀληθῶς προσευχόμενοι, ἀλλὰ καὶ ὁ ὄσιος Ἰωάννης ὁ
Ρώσος, τοῦ ὁποῖου ἡ μνήμη ἐπιτελεῖται, ὁ ὁποῖος μάλιστα
προσηύχето νύκτα καὶ ἡμέρα μέσα στὶς ἀντίξοες συνθήκες
τῆς δουλείας.

Ἐν τῷ οὐρανῷ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου αἶρω πρὸς Σε Ὁθεῖ,
οἷκτιρόν με ἴνα ζῶ σοι'.

Ποιμαντική βιβλιοθήκη

Ἄρχμ. Ἰωήλ Φραγκάκου, Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ φοβίες τῶν ἀνθρώπων. Παρακλητικὸς κανὼν εἰς τὸν ἄρχοντα τῆς εἰρήνης Ἰησοῦν Χριστόν καὶ τρεῖς εὐχές για τις φοβίες. Ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας, Ἐδεσσα 2001.

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ἀπὸ τις ἐκδόσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας τὸ παραπάνω μικρὸ, ἀλλὰ ιδιαίτερα ἐπίκαιρο καὶ χρήσιμο βιβλίον.

Επίκαιρο, διότι ἀναφέρεται σὲ ἓνα θέμα ποὺ ἀπασχολεῖ τὴν κοινωνία καὶ τὴν Ἐκκλησία. Παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο, σὲς μέρες μας, ὁλοένα καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι νὰ διακατέχονται ἀπὸ φοβίες, πνευματικὲς ἢ ὑπαρξιακὲς, ἢ καὶ νὰ ὑποκείνται στὴν πονηρὴ ἐνέργεια τοῦ διαβόλου. Ἰδιαίτερα στὴν ἐξομολόγηση πάρα πολλοὶ ζητοῦν νὰ τοὺς διαβάσουμε κάποιον εὐχὴ γιὰ τὴν φοβία ἢ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση διαφόρων πνευματικῶν καταστάσεων, ποὺ προκαλοῦνται ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ πονηροῦ, ἢ γιὰ τὴν ἴση παιδικῶν φοβιῶν καὶ τὴν διαταραχὴ τῶν παιδιῶν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου.

Χρήσιμο, διότι ἔρχεται νὰ καλύψει ἓνα λειτουργικὸ κενό, ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὴν παραπάνω σύγχρονη ἀνάγκη. Ἡ διαπίστωση ὅτι στὸ ἐν χρήσει εὐχολόγιον δὲν ὑπάρχει εὐχὴ «για φόβον», ὀδηγεῖ σὲ ἀπορία ἢ καὶ ἀμηχανία τοὺς ἱερεῖς, ιδιαίτερα τοὺς νέους. Δὲν γνωρίζουν πολλὲς φορὲς περὶ τοῦ πρακτέου, ὅποτε παρατηρεῖται διπλή, ἐξ ἀντιθέτου, ἀντιμετώπιση:

α) Οἱ μᾶλλον καταρτιζόμενοι καὶ συνεπεῖς κληρικοὶ ἀρνοῦνται νὰ ἀνταποκριθοῦν στὰ αἰτήματα τῶν πιστῶν, πρὸς ἀπογοήτευση τῶν τελευταίων πράγμα ποὺ δὲν ἀρμόζει ἀπόλυτα. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ἀποπέμπονται οἱ προσερχόμενοι στὴν Ἐκκλησία χριστιανοί, ποὺ μὲ πίστη καὶ εὐλάβεια ἐπιζητοῦν τὴν ἴση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μὲ τὸ αἰτιολογικὸ ὅτι δὲν ὑπάρχει εὐχὴ.

β) Ὅρισμένοι ἱερεῖς προσπαθοῦν νὰ θεραπεύσουν τὴν ὑφιστάμενη ἔλλειψη τοῦ Εὐχολογίου μὲ ὑπάρχουσες εὐχές, ὅπως π.χ. «εὐχὴ εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν». Ἐννοεῖται πάντως ὅτι δὲν μποροῦν νὰ γίνουν ἀποδεκτοὶ «πελαταιακῆς ἀντιλήψεως» παπαδίστικοι αὐτοσχεδιασμοί, μὲ τὴν ἀυθαίρετη χρῆση εὐχῶν τοῦ τύπου «...ἐπὶ ὀρύξει φρέατος»!

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ, γίνεται προφανὴς ἡ χρησιμότητα τῆς ἐκδόσης.

Στὸ μικρὸ σὲ σχῆμα, ὀλιγοσέλιδο καὶ εὐχρηστο βιβλίον προτάσσεται ἓνα κείμενο, ποὺ δημοσιεύθηκε παλαιότερα τμηματικὰ ἀπὸ τις στήλες τοῦ περιοδικοῦ «Λυδία». Τὸ εἰσαγωγικὸ αὐτὸ κείμενο ἔχει σχέση μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τις φοβίες τῶν ἀνθρώπων (σσ. 5-16). Ἀκολουθεῖ ἓνας παρακλητικὸς κανὼνας γιὰ τις διάφορες φοβίες, στὸν ὁποῖο ἔχουν ὀργανικὰ ἐνταχθεῖ καὶ τρεῖς εὐχές γιὰ ἀνάλογες περιπτώσεις νοσηρῶν ἀνθρωπίνων καταστάσεων (σσ. 17-40). Στὸ τέλος, σὰν σὲ παράρτημα, δημοσιεύονται, ἀντοτελῶς πλέον, οἱ παραπάνω τρεῖς εὐχές (σσ. 41-48).

Παρόλο ποὺ, μὲ μιὰ πρώτη ματιὰ, ἢ ἐκ νέου παράθεση τῶν εὐχῶν κρίνεται ὡς ἀδικαιολόγητος πλεονασμὸς, ἐντούτοις θεωροῦμε ὅτι πολὺ εὐστοχα οἱ τρεῖς εὐχές δημοσιεύονται καὶ αὐτοτελῶς ἔτσι διευκολύνεται ἡ χρῆση τους ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς, ἀνεξάρτητα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν τέλεση τοῦ παρακλητικοῦ κανόνα. Ἄλλωστε, αὐτὸ δικαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐκδοσὴ ἔχει καθαρὰ χρηστικὸ χαρακτήρα.

Ὅπως ἀναφέρεται καὶ στὸν πρόλογο (σσ. 3-4), τὸ βιβλίον τυπώθηκε μὲ προσφορὲς πιστῶν. Τὸ θεωροῦμε γεγονὸς μὲ ιδιαίτερη σημασία, καθὼς φανερώνει τὴν ἄμεση ἀποδοχὴ τῆς συγγραφεῖς ἀπὸ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα.

Ὅλα τὰ παραπάνω μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ἐκφραση τῆς ἐλπίδας, ἢ μᾶλλον τῆς βεβαιότητος, ὅτι, μετὰ τὴν περαιτέρω γνωστοποίηση τῆς τόσο ἐμπειριστατωμένης καὶ ἀξιολογῆς ἐκδόσεώς του, τὸ τόσο ἀξιόλογο, χρήσιμο, ἐπιμελημένο καὶ καλαίσθητο αὐτὸ βιβλίον θὰ γνωρίσει εὐρύτατη ἀποδοχὴ.

Ἄρχμ. Γεώργιος Χρυσοστόμου

Ὁ θρίαμβος τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς

Πολλοί οἱ νεκροί μας. Ὀνειρα, ιδανικά, ἐξάρσεις, ἐνθουσιασμοί. Νεκροί ἐσωτερικοί. Τοὺς κλαίμε στὰ κρυφά. Δὲν ὑπάρχει προηγούμενο ἀγγελτηρίου «τὸ λατρευτὸ μας ὄνειρο, κηδεύουμε σήμερα...».

Ἔργο τῆς φαντασίας, τῆς φιλοδοξίας ἢ τοῦ ἐγωϊσμοῦ –τ' ὄνειρο– γαλουχεῖται μέσα μας γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ, ὅταν ἀνδρωθεῖ, νὰ γίνει ὁ εὐχάριστος δυνάστης τῶν δημιουργῶν του.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει γίνει πλουσιότερος σὲ πείρα καὶ φτωχότερος σὲ αὐτογνωσία. Ἡ δικαίωση τῆς ζωῆς πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ ἐκεῖ ὅπου αἰσθανόμαστε τὴ θαλπωρὴ τοῦ Πνεύματος, ποὺ εἶναι καὶ αὐτὴ μὴ μεθυστικὴ συμφωνία μὲ ὅ,τι συμβολίζει ἡ Μεγάλῃ Θυσία. Ἡ Θυσία ἐγίνε ἀπὸ ἀγάπη. Κι ἡ ἀγάπη φτέρωσε τὴν ψυχὴ, γιὰ νὰ μετακινήσει τὸ δρόχο καὶ ν' ἀνεβῆ στὸν Οὐρανό!...

Εἶναι δύσκολο γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει μεταφυσικὲς ἀνησυχίες νὰ μπῆ στὸ κλίμα ποὺ χαρακτηρίζει τὴ Μεγάλῃ Θυσία. Προϋποθέτει τὴν υπέρβαση τῶν αἰσθήσεων. Τὴν ἐπιζητοῦμε; Ὑπάρχουν καρδιές ποὺ ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ δὲν ἀντιδροῦν καθόλου. Τοὺς λείπουν ὁλότελα οἱ αἴθρες κεραιές ποὺ συλλαμβάνουν τὰ κύματα τῆς πίστεως ἀπὸ τὸν φορτωμένο ἀπὸ τέτοιες ἀνησυχίες ὑπερκόσμο αἰθέρα.

Κάπου ἐκεῖ ἐντοπίζονται οἱ ματεριαλιστές. Ὁ τελευταῖος λόγος δὲν ἀνήκει στὸ Σταυρό, ἀνήκει στὴν Ἀνάσταση...

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ λύση τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Εἶναι ἡ πίστη στὸ θαῦμα ποὺ πραγματοποιήσε ὁ Ἰησοῦς γεφυρώνοντας τὴν ἄβυσσο τοῦ θανάτου μὲ τὴν ἀνοιξὴ τῆς ζωῆς. Εἶναι ἡ ἄμεση συνείδηση ποὺ ἔχουμε γιὰ τὴν πνευματικότητα. Λάμπει, σὰν φῶς, σὰν χαρὰ, βεβαίωση καὶ δόξα τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου. Θρίαμβος τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς.

Μέγιστο μάθημα συμβολίζεται μὲ τὴν Ἀνάσταση. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ὑπῆρξε ἀμελῆς μαθητής. Ἡ Ἱστορία διδάσκει πόσες φορές ἡ ἀμέλεια αὐτὴ τοῦ στοιχίσε σὲ δάκρυα, σὲ πόνο, σὲ αἷμα.

Πρόχειρος ἐξορκισμὸς τῆς δυστυχίας αὐτῆς ὑπῆρξε ἡ δύναμη. Ἀλλὰ πρόχειρος, πολὺ πρόχειρος καὶ ἡ εὐτυχία παροδική.

Περιπολοῦμε στὸ χρόνο, ψάχνοντας γιὰ εὐτυχία καὶ πλοῦτο καὶ ἡδονή. Ἄραγε, γιατί;

Δὲν εἶναι ρομαντικὸς καὶ αἰσθηματικὸς ὁ πυρήνας τοῦ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Εἶναι ζύμη δραστηκὴ γιὰ τὴν ἀληθινὴ εὐτυχία.

Ἡ Ἀνάσταση εἶναι ἡ συνέχεια τῆς Διδασκαλίας, ἡ ἀποκορύφωση τοῦ θεῖου λόγου, τὸ ὑψιστὸ θαῦμα. Τὸ συνεχὲς κήρυγμα ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὀμιλίας ἕως τὴ σκοτεινὴ νύχτα τοῦ μεγάλου ἐσχατολογικοῦ λόγου μπροστὰ στὴν ἐχθρικὴ Ἱερουσαλήμ, περιέγραψε ὀριστικὰ τὰ ὅρια τοῦ χτεσινοῦ καὶ τοῦ αὐριανοῦ κόσμου.

Τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο, γέμισε ἄσματα καὶ ἄνθη. Ὁ θρίαμβος τῆς Ἀναστάσεως δὲν εἶναι θρίαμβος τόσο ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς θεότητος, ὅσο εἶναι θρίαμβος τῆς θείας ἀγάπης ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι θεῖος σπινθήρας, φλόγα ποὺ ζεσταίνει τὴν καρδιά καὶ καταναγάζει τὸ νοῦ μας. Αὐτὸ ποὺ συμβολίζει τὸ κεράκι ποὺ κρατοῦν οἱ πιστοὶ στὴν Ἀνάσταση. Ὁ σπινθήρας του ἀνιχνεύει καὶ βρῖσκει τὴν ἀλήθεια. Αὐτὸς ἐξηγεῖ τὴ ζωὴ καὶ εἶναι ὁ πραγματικὸς ἡγεμόνας τῆς. Αὐτὸς ἐνισχύει καὶ συμβολίζει τὴν πίστη. Ἡ πίστη αὐτὴ γίνεται πῶς ἐντονὴ σήμερα, προετοιμάζοντας τὴς ψυχές γιὰ μιὰ αἰσιόδοξη ἐνατένιση τοῦ αὐριο.

Ἔνας ἄγγελος καὶ γιὰ μᾶς.

– Τί χάνουμε, ἂν τοῦ φωτίσουμε τὸ δρόμο μὲ τὸ κεράκι μας;

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀναστάσεως

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἀγγίζει –ἄς ἐπιτραπῆ ἢ ἔκφραση– περισσότερο τοὺς Ἕλληνες. Εἴτε στὴ μητροπολιτικὴ Ἑλλάδα κατοικοῦν, εἴτε συγκαταλέγονται στὴν ἄλλη Ἑλλάδα, τῶν ἀποδήμων, πανηγυρίζουν καὶ συμμετέχουν καὶ μὲ τὸ τελευταῖο τους κύτταρο στὴ νίκη τοῦ θανάτου, νίκη τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Οἱ Ρωμιοί, ἀπὸ τὴ βόρεια Μακεδονία μέχρι τὴ νότια Κρήτη καὶ ἀπὸ τὴ Λέσβο ὡς τὴν Κεφαλλονιά, ἐξωτερικεύουν ποικιλόμορφα τὰ λαμπριάτικα αἰσθήματα καὶ συναισθήματα ποὺ τοὺς κατακλύζουν. Λὲς καὶ ἀντικρούουν τὸ «κενὸ Μνημεῖο», λὲς καὶ ἀκοῦν ἐκθαμβοὶ «νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιούσι, τοῦ Μνημείου, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν» νὰ τοὺς λέει: «Ἰησοῦν ζητεῖτε, τὸν Ναζαρινόν, τὸν Ἐσταυρωμένον; Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε...».

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πῶς ἡ ἀνάσταση τοῦ Θεανθρώπου εἶναι ἡ κορυφαία ἐθνικὴ μας γιορτή! Πορτάζει ὁ κάθε Ρωμιὸς ἀγκαλιασμένος μὲ τὴ φύση ποὺ τὸν συντροφεύει. Πορτάζει μ' ἓναν τρόπο ξεχωριστό, μοναδικό.

“Ας προσέχουμε όμως. Ο έορτασμός της ‘Αναστάσεως δεν είναι μόνο «πανηγύρι». Είναι και προβληματισμός ειθύνης του καθενός, ειθύνης ποιικιλμορφης. Ο καθένας ας ρίξει μιὰ ματιά στο βιβλίο της καρδιάς του κι ας τὸ ἐρμηνεύσει προσωπικά...

Ἐπὶ πτερύγων... ἀγγέλων!

Στὴν Ὀρθοδοξία τὰ Σύμβολα στὴ Λατρεία ἔχουν τὴν ἰδιαιτερότητά τους. Στὴ Δύση προέχει ἡ ρεαλιστικὴ ἀπεικόνιση τῶν προσώπων καὶ τῶν σωματίων. Αἰσθησι τῶν τριῶν διαστάσεων. Στὴν ὀρθόδοξη κατ’ Ἀνατολῆς Ἐκκλησία, οἱ φυσιογνωμίες εἶναι κατισχυασμένες, λιτές, δίνοντας τὴν αἴσθησι τῆς πνευματικῆς ἀνώσεως. Ἐδῶ δὲν ἔχουμε τίς τρεῖς διαστάσεις, ἀλλὰ τὴ μία καὶ μόνη «διάσταση τοῦ βάθους»! Ὁ Φώτης Κόντογλου σημειώνει: «Ἡ λειτουργικὴ Εἰκὼν ἔχει θεολογικὴν ἔννοιαν. Δὲν εἶναι μιὰ ζωγραφία διὰ τὴν τέρψη τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἢ ἀκόμα διὰ τὴν μᾶς ἐνθυμίση ἀπλῶς τὰ ἅγια πρόσωπα... Εἶναι κατὰ τέτοιον τρόπον ζωγραφισμένη, ὥστε τὴν μᾶς ὑψώνει ἀπὸ τὸν φθαρτὸν κόσμον... Δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰς ζωγραφιάς ὅπου παριστάνουν μὲ ὑλικὸν τρόπον κάποια πρόσωπα, ἀκόμα καὶ Ἁγίους, ὅπως γίνεται εἰς τὴν θρησκευτικὴν τέχνην τῆς Δύσεως...». Οἱ ἀνάγλυφες ἀπεικονίσεις τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τῶν Ἁγίων, εἶναι ἰδιαίτερα προσφιλεῖς στοὺς Ρωμαιοκαθολικούς. Ἀντίθετα, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη Παράδοσι. Τὴ μόνη –εὐρύτατα γνωστὴ– ἀναγνωρισμένη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐξαίρεσι, ἀποτελεῖ ἡ ἀνάγλυφει εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Μανταμάδο Λέσβου. Μολονότι οἱ Ταξιάρχες γιορτάζονται στὶς 8 Νοεμβρίου, τὸ Προσκύνημα τοῦ Μανταμάδου πανηγυρίζει τὴ δευτέρη Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, τῶν Μυροφόρων. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ γιορτάζονται τὰ ἐγκαίνα τοῦ πέμπτου ναοῦ (8.5.1888), πάνω στὰ θεμέλια τοῦ ἀρχικοῦ.

Ὁμορφος τόπος ὁ Μανταμάδος. Ἐπὶ πτερύγων ἀγγέλων μετεωρίζεται ἀνάμεσα Οὐρανοῦ καὶ γῆς, μὲ τὴν ἀρχαγγελικὴ φυσιογνωμία τὴν χαρακτηρίζει τὴ φυσιογνωμία του.

Φιλοπρόδοιο οἱ Μανταμαδιῶτες, ἐστιάζουν στὸ κέντρο τῆς ζωῆς τους –σὲ κάθε τῆς ἔκφρασι– τὴ Μορφή τοῦ Ταξιάρχου. Εἶναι ὁ προστάτης τους, ὁ πρέσβυς, ὁ χειρῶν γῶγός. Τὸ σημεῖο ἀναφορῆς καὶ ὁ πόλος ἔλξεως. Ὁ

Ταξιάρχης τοῦ Μανταμάδου, τοῦ Αἰγαίου, τῆς Ρωμοσύνης, τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὁ Ταξιάρχης ὅλων μας...

Ἄνθη καὶ ζιζάνια καί... ἄνοια!

Διανύουμε τὸ μῆνα τῶν λουλουδιῶν. Τὸ κόκκινο, τὸ πράσινο, τὸ κίτρινο, τὸ ἰώδες, στὴν ἀποθέωσι τους. Μαργαρίτες, παπαροῦνες, κρίνα, κυκλάμινα, ἕμιον ἡ τὴν παρουσία τους τὸν Δημιουργό. Λεπτὰ παιδικὰ χέρια ἀγκαλιάζουν τοὺς μίσχους καὶ τὰ κρυστάλλινα γέλια τους ἀπλώνονται στοὺς ἀγρούς.

Σ’ ἓνα ἀνθισμένο λιβάδι βρέθηκα, τὴν περασμένη δδομάδα, μ’ ἓνα ζευγάρι φιλικὸ καὶ τὰ νηπία τους. Τὰ χαρόμουν μέσα στὸ παραδεισιο περιβάλλον. Σὲ μιὰ στιγμὴ πού τὸ μικρὸ ἔκοβε ἀμέριμνο παπαροῦνες, κλάμα διαδέχτηκε τὸ γέλιο του. Εἶχε τρυπηθεῖ ἀπὸ ἀγκάθι, φυτρωμένο ἀνάμεσα στ’ ἀγριολούλουδα.

– Μιὰ μικρογραφία αὐτοῦ τοῦ λιβαδιοῦ, σκέφτηκα, εἶναι ἡ ζωὴ, ὁ ἑαυτός μας, ἀγαπητὴ ἀναγνωστὴ. Κατάσπαρτος ἀπὸ λουλούδια, ἀπὸ προτερήματα καὶ ἀρετές. Κάπου ὅμως ἀνάμεσά τους κρύβονται τὰ πάθη πού, σὲ ἀνύποπτο χρόνο, ὅπως τὰ ζιζάνια, κάνουν κακό. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἐξοπλίζει μὲ ζιζανιοκτόνο ἀποτελεσματικὸ! Τὴν Ἐξομολόγησι. Μὲ τὴ βοήθειά της, στὸν ἀγρὸ τῆς ψυχῆς μας δὲν εὐδοκιμοῦν ἀγκάθια: οἱ παγίδες εἶναι ἀνίσχυρες καὶ τὰ ἰοδόλα φίδια μαζί μὲ τ’ ἄλλα ἐρπετὰ πού σέρνουν τὸ θάνατο, ἀπομακρύνονται ἀνίκανα τὴν βλάφουν.

– Γιὰ ποιὸν ἀλήθεια λόγο ἀπέχουν –ὅσοι ἀπέχουν– ἀπὸ τὸ λουτρό τῆς ψυχῆς; Γιατί τόση «ἀνοια»;

Πετρωμένα δάκρυα

Ἡ Κωνσταντινούπολι, ἡ Πόλι τῶν Παλαιολόγων καὶ τοῦ Ἡράκλειου, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Φωκά, τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Πορφυρογέννητου, τῆς Θεοδώρας καὶ τοῦ Ρωμανοῦ, τυλίγεται στὶς γάζες μιᾶς πολιτικῆς νύχτας, πού φτάνει στὶς μέρες μας. Στὰ 1453 ἡ Πόλι τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν Ρωμανῶν, γίνεται Πόλι θρύλων καὶ ὀνειρων. Στὴν Ἁγία Σοφία, μιὰ λειτουργία μένει ἀτελείωτη ἓνας βασιλιάς μαρμαρώνει: κάποια ψάρια συμβολίζουσι τὴν προσμονή. Στὶς ρωμῆικες καρδιές μιὰ σπῆθα γεννιέται: Στὶς κόγχες τῶν ματιῶν τους δάκρυα πετρώνουν, μεγαλώνουν, γίνονται βωμοί, τύμβοι, κενοτάφια, μνήμες, χῶμα ἑλληνικὸ, Ἱστορία, Παράδοσι...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Κατά την τελετή τῶν ἐγκαινίων τοῦ νέου διεθνoῦς ἀερολιμένας Ἀθηνῶν «Ἐλευθέριος Βενιζέλος» (27/3/2001)

❶ Μὲ τὸν πρωθυπουργό τῆς Γιουγκοσλαβίας Ζόραν Ζίτζις στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν (4/4/2001)

❷ Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη στὸ ὄρφανοτροφεῖο προστασίας ἀπόρων κορασιδῶν (28/3/2001)

❸ Ἐπίσκεψη Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Κορίνθου στὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (3/4/2001)

❹ Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου στὸ Παιδικὸ Χωριὸ «SOS» (4/4/2001)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Φωτογραφίες: Χρ. Μπόνη

Τρισάγιον στη μνήμη του Μακαριστού Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Σεραφεῖμ (10/4/2001)

5 Κατὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος στὸ 414 Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο εἰδικῶν νοσημάτων Πεντέλης (9/4/2001)

6 Κατὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν (12/4/2001)

7 Ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τῆς ἀναστάσεως στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν (14/4/2001)

8 Ἀπὸ τὴν ἄφιξη τοῦ Ἀναστασίμου Φωτὸς στὸ Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Πλάκα (14/4/2001)

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΛΩΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΗΛΑΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ.: 7218300, FAX.: 7218336
ISSN 1105-7203

PORT
PAVE
HELLAS

